

Cs. Bogáts Dénes

A SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM KIVÁLTSÁGLEVELEINEK
REGESZTÁI (1942)*

1.

1553. május 26. Bécs.

I. Ferdinánd magyar király mogyorosi nemes Fychor Mátyásnak, harinai Farkas Farkas szolgájának, a magyar koronának tett szolgálataiért címert adományoz.

Scutum videlicet rubrum, in quo tres colles virides, medius ceteris eminentior extant, quorum postremo caprea sylvestris pedibus posterioribus inherens, anterioribus sursum erectis, saltum facere volenti similis apparet.

Címerpajzs vörös [mezejében] zöld hármashalmon, melynek középső halma kimagaslik a többi közül, ágaskodó erdei őz.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, vörös-féhér-zöld zsinóron függő viasztokos pecséttel, kihirdetési záradék nélkül.

A címerleírás a festett címertől annyiban tér el, hogy a sisakot és a sisakdísz nem említi. A sisakon a pajzslaka növekvőben. Takarók: mindkét oldalon vörös és arany.

Az altorjai br. Apor család levéltárában.

2.

1571. június 13. Prága.

Miksa király nagytúri Thury Ferencnek régi nemességét megújítja, és címert adományoz neki.

Scutum videlicet militare coelestini coloris ... extremitate viridis campo habens expressam, supra quem ques sive miles thorace et galea conspicuus, equo insidens phalerato, et femur hasta transfossus, gladium alte vibrare ad pedes vero equi caput Thurcicum amputatum cernitur. Deinde appositam galeam militarem apertam, regia exornatam corona, ex qua fasciculus aristarum ardeae bullis aureis decenter exornatus, in sublime prominere cernitur. A summitate galeae laciniis, sive lemnisci, hinc, illinc aureo et coelestino coloribus discriminatis ambas scuti ambages circumfluitantes, ipsumque appositae exornantes.

Címerpajzs kék mezejében ... zöld mezőn, lándzsával a combján átszúrt, ékes¹ lovon ülő, vértet és sisakot viselő vitéz, kardján levágott törökfejet tart. A pajzson nyílt sisak. A sisakdísz gabonanyaláb és arany bullával ékesített kócsag. A sisaktakaró arany és kék.

19. század elején készült egyszerű, hibákkal teli másolat.

Közölve [az eredetije]: KELEMEN Lajos 1910a; KONCZ József 1904.

Közlevéltár, 1569–1608. évi köteg; [SZNM] 1248–1885.²

Genealógiai táblázatok jelzésű köteget egyszerű magyar fordítása a 19. század elejéről.

3.

1575. november 25. Gyulafehérvár.

Báthory István erdélyi fejedelem a következő kézdíszéki³ gyalogokat puskásokká teszi: Dálnoki Somogyi Ferenc tizedest (decurio), Bocz Györgyöt,⁴ Gyerke András, albisi Vén Györgyöt, dálnoki V[eres?] Antalt, albisi Damokos Gergelyt, Gáspárt, Eczken Tamást, dálnoki Somogyi György tizedest (decurio), Makó Istvánt, Sigmond M... .., maksai Torjai Pált, Fülpe András, albisi Eczken Balázst, Dálnoki Medve Pétert, Dienes András... .., maksai Gocsmán Menyhértet, szászfalusi M... .. tizedest (decurio), ozsdolai Hadi Lászlót, László Pétert, Bogyó Jánost, Szabó Mihályt, Bandi Mihályt, esztelneki Pais Tamást, Pais Ferencet, Ferencz Balázst és Istvánt, szentkatolnai Incze (Ince) Pál tizedest, hatolykai F... .., Mátyus Bálintot, Balogh Márton, sárfalvai Porkoláb Györgyöt, szentkatolnai Ferencet, Vég András, sárfalvi Balázs Istvánt, Kondrád Istvánt, szászfalusi Nagy Tamást, altorjai Csupor tizedest, futásfalvi Jakab Istvánt, feltorjai Jánost, martonfalvi Csiky és Illyés Lászlót, márkosfalvi Sipos, Domb

* Az oklevelet kiadás céljából Cs. Bogáts Dénes regesztázta. A bevezető tanulmányt [lásd jelen kötet, 229–256] Tüdös S. Kinga írta [2016-ban készült közléten]. Lektorálta Oborni Teréz. A latin szövegeket Bádi Barbara fordította, és ugyancsak Oborni Teréz lektorálta. [A kiegyezés utáni néhány kiváltságlevélre vonatkozó részt, mint teljesen más társadalmi-politikai háttérű

anyagra vonatkozót, kiemeltük a kéziratból. Szerk. megj.]

¹ FINÁLY Henrik 1884 szerint sügyobglárral vagy homlokboglárral díszített.

² [Özv. Cserey Jánosné adománya Imecsfalváról. Szerk. megj.]

³ Következik: *gyalogpuskásokat* (kihúzza).

⁴ Következik: *Bakó Úr[...?]*. Majd ceruzával helyesbítve: *Jakó*.

Mátét, Szántó Gergelyt, feltorjai Bibarcz Imrét, márkosfalvi Bak Istvánt, szentléleki Csiky Benedeket, Sand... .., Voloncs Pált,bélafalvai Csürös Jánost, nyujtódi Balogh Ambrust, lemhényi [Sigm]ond, Szabó Jánost, nyujtódi Csüdör Lénártot, lemhényi Kalisztos Andrást, Kovács Istvánt, esztelneki Benedeket, Vas Jánost, albisi Eczken Eczken Györgyöt, Nagy Lászlót, Gáspár[?] Pált, Torjai Mihályt és Istvánt, Székely Andrást.

Eredeti, erősen rongált, legtöbb helyen kiszakadva, vízfoltos és olvashatatlan állapotban, függőpecsét nélkül.

Hártyák jegyzéke, 13a; Ltsz. 23496.⁵

4.

1576. szeptember 10. Marienburg.⁶

Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem gelencei Csoma (Choma) Miklóst, ki II. János választott király hadi vállalataiban hűségesen részt vett, és később alatta Békés Gáspár ellen Kerelőszentpálnál tűnt ki, a nemtelen állapotból kiveszi, nemesíti, és címert adományoz neki.⁷

Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in quo serpens regio diademate insignitus hiantibus faucibus caput pueri continere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa posita est, ex quo laciniae lemnisci rubei, coelestini et albi coloris defluentes, utrumque scuti partem ambiunt atque exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében koronás⁸ kígyó, kítátott szájában fiúfejet tart. A pajzson zárt sisak. A sisaktakaró vörös, kék és fehér.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, vörös-sárga-fehér zsinóron függő viaszfészkes pecséttel, kihirdetési záradék nélkül.

Hártyák jegyzéke, 5; Ltsz. 11374.⁹

5.

1576. október 30. Thorn¹⁰.

Báthory István lengyel király és erdélyi fejedelem Budai Jánost, udvari szabóját, és általa testvérét,

Budai Ferencet nemesíti és címerrel ajándékozza meg.

Scutum videlicet triangulare, coelestini coloris, in quo ex diademate regio gemmis et unionibus ornato leo duobus anterioribus pedibus de ... picere cernitur. Supra scutum idem diadem, leoque priori per omnia similis posita sunt; latera scuti ex utroque parte laciniae et lemnisci, viridis rubei et coelestini coloris mire exornata.

Háromszögpajzs kék mezejében ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronából növekvő oroszlán mellső lábaival ... A pajzson királyi korona. A sisakdísz ugyanaz az oroszlán. A sisaktakaró zöld, vörös és kék.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel. A hártya a szöveg alatt le van hasítva, zsinór és függőpecsét, kihirdetési záradék hiányzanak.

A foszlányok színe mindkét oldalon kék-vörös.

Közölve: CSUTAK Vilmos 1910a; SzOkl, V, 104.¹¹

Hártyák jegyzéke, 6; [SZNM] 109/1-1891.¹²

6.

1577. szeptember 6. Caternai¹³ tábor.

Báthory István lengyel király, erdélyi fejedelem gelencei Csoma (Choma) Miklós¹⁴ tizedesnek, nemcsak Erdélyben, hanem különösen Lanczkronánál¹⁵ és a lengyel tavaknál¹⁶ szerzett hadi érdemeiért, a nemtelen és paraszt állapotból kivéve, nemességet és címert adományoz, egyúttal Gelencén levő házáat Mikola György és Czako András szomszédságai közt minden adó és más közteher alól mentesíti.

Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in quo serpens alatus regio diademate insignitus, hiantibus faucibus caput pueri callotenis continere conspicitur, supra scutum galea militaris clausa est posita, ex qua laciniae sive lemnisci rubei, coelestini et albi coloris defluentes, utramque scuti partem ambiunt et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében koronás szárnyas kígyó kítátott szájában fiúfejet tart. A pajzson zárt sisak. A sisaktakaró vörös, kék és fehér[!]

⁵ [Torjai Antal adománya Felsőcsernátonból. Szerk. megj.]

⁶ Marienburg (Malbork), Lengyelország, Gdańsk (Danzig) környéke. 1457-től a lengyel vajdák lakóhelye, majd miután Báthory István lengyel királlyá koronázzák, udvarát is itt rendezi be.

⁷ VASS Miklós 1900, 295. 1583. június 12. Csoma Miklóst Báthory Zsigmond az apjától örökölt gelencei, zabolai, haralyi részjóságok birtokába bevezetetti.

⁸ A szövegben törölve: *szárnyas*.

⁹ [Vásárolva özv. Mihaliknétől, Gelencéről. Szerk. megj.]

¹⁰ Toruń, Lengyelország.

¹¹ Szádeczy Lajos 1896-ban a *Székely Oklevéltár* V. kötetében közölt oklevélkivonata: „Báthory István lengyel király Budai Jánost, szabóját, hosszas és hűséges szolgálataiért Erdélyben és Lengyelországban, főképp midőn Erdélyből Lengyelországba

ment, s őt hosszú és nehéz útjában szolgálatával híven követte, és most is szolgál, őt és általa fivérét, Ferencet, eddig nem nemeseket, megnemesíti, adván nekik címerül a háromszögű pajzs kék mezejében arany koronából kinövő féloroszlánt, a sisak felett ugyanaz; foszlányok: jobbra kék és vörös, bal oldalt zöld és vörös. Kelt Thorn városában, 1576. oct. 13.” [SzOkl, V, 104.] Lelőhelyével kapcsolatban megjegyzi, hogy ennek eredetijét hártján, festett címerrel, a Székely Nemzeti Múzeumban őrzik. [Lásd még] VASS Miklós 1900, 224; PÁLMAY József 1901, 95.

¹² [Budai János adománya Kézdivásárhelyről. Szerk. megj.]

¹³ Gdańsk környéke. Még nem sikerült azonosítani.

¹⁴ Lásd 2. sz. kiváltságlevél.

¹⁵ Lanckorona mai falu vára, Krakkótól délnyugatra.

¹⁶ Mazuri-tavak.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, vörös-sárga-kék zsinóron függő viaszfészkes pecséttel, kihirdetési záradék nélkül.

Ezen Csoma Miklós Báthory Istvántól¹⁷ 1576. szeptember 10-én Marienburgban a fenti címerrel még egy nemeslevelet kapott az erdélyi harcokban szerzett érdemeiért. E második nemeslevelet főleg lengyelországi haditetteiért érdemelte ki. Ez utóbbiban nincs szó újranevesítésről, hanem mint az elsőben is, a nemtelen és paraszt állapotból emeli ki.

A két címer között csak azon különbség van, hogy míg az 1576. évi címerrajzban a szárnyas kigyó négyszer görbült, addig az 1577. éviben csak kétszer. A foszlányok: az előbbiben mindkét oldalon kék-vörös-ezüst, az utóbbiban mindkét oldalon kék-vörös-arany. A sisak mindkét címerben a leírástól eltérőleg nyílt és nem zárt. A két okmány és a festett címer ugyanazon kéz munkája.

*Hártyák jegyzéke, 7; Ltsz. 11377.*¹⁸

7.

1580. március 13. Gyulafehérvár.

Báthory Kristóf fejedelem egerpataki Barthók Mátét, Kisantal Tamást, Fejér Györgyöt, Kónya Bálintot és Istvánt, angyalosi Dobos Istvánt és árkosi Barabás Lukácsot a paraszt állapotból kivesszi és gyalogpuskásokká teszi. A fenti községekben levő házaikat és birtokaikat minden adó alól mentesíti, azon feltétellel, hogy jó hadikészülettel¹⁹ mindig készen álljanak.

Eredeti, papíron, kihirdetési záradék nélkül.

Közölve: SzOkl, V, 123.

*Közlevéltár, 1569–1608. évi köteggben; [SZNM] 49/41-1881.*²⁰

8.

1580. augusztus 5. Gyulafehérvár.

Somlyói Báthory Kristóf erdélyi vajda dálnoki Teleki György és Gyöngyös[?] (Georgios) Miklós²¹, márkosfalvi Szabó (Zabó) Görgy, maksai Pető (Peteo) András, polyáni Borozdoló János, felsőcernátoni Endes István, alsócernátoni Rákosi István és Péter, lécfalvi Kanyo (Kanio) Pál, Farkas Pál, Keresztes György, Máté, Mihály és Benedek, Bartha György, Várhegyi (Warhegy) Benedek, lemhényi Jakab István, esztelneki Barrabás István, albisi Benkő (Benkeo) György kézdiszéki székelyeket, kik a várhegyi várhoz tartoznak, a paraszt és nemtelen állapotból kivesszi és gyalogpuskásokká teszi. A nevezett

falukban levő házaikat és örökségeiket mindennemű adó és közteher alól mentesíti, azon feltételekkel, hogy a többi gyalogpuskások szokása szerint, jó kardokkal, puskákkal és más harci szerszámokkal szükség esetén mindig készen álljanak.

Egykorú egyszerű másolat.

Közlevéltár, 1548–1798. évi köteggben.

9.

1583. június 4. Gyulafehérvár.

Báthory Zsigmond fejedelem márkosfalvi Kelemen Bálintot, azelőtt is gyalogost, és eresztevényi Eresztevényi (Ereszthieny) Andrást, a fejedelem jobbját az elhalálozott bikfalvi Balogh Máté helyébe gyalogosítja, házaikat és örökségeiket minden közteher alól mentesíti.

A gyulafehérvári káptalan által 1771. május 12-én, Báthory Zsigmond Királyi Könyvéből kiadott hiteles másolat.

Törzsgyűjtemény, 1769–1780. évi köteg, [SZNM] 29/236-1880.

10.

1587. február 8. Fogaras.

Báthory Zsigmond szentmártoni Lészay Ferenc deákot, fogarasi szolgáját (kit II. János király nemesített meg, de nemeslevele a háborús időkben megsemmisült), és általa feleségét, Petronellát, és gyermekeit, Istvánt, Györgyöt, Gáspárt, Ferencet és Annát újranevesíti és címerrel ajándékozta meg.

Scutum videlicet rotundum aurei coloris cujus imum collis viridis occupat, in cujus media vertice grus integra naturo depicta colore stare et altero pede elevato lapidum tenere et librare conspicitur.

Kerek pajzs arany mezejében zöld dombon természetes színű, fél lábon álló daru, másik felemelt lábában követ tart.

1916-ban készült egyszerű másolat. Eredetije pergamenen, zöld-vörös-sárga zsinóron függő viaszfészkes pecséttel, a fogarasi Lészai család magyargorbói levéltárában.

*A csikmadarasi Bogáts család iratai (Ltsz. 9989.) közt.*²²

11.

1588. szeptember 7. Prága.

Rudolf császár Puckel András és Kristóf testvéreket és utódaikat nemesíti, és nekik címert adományoz.

¹⁷ Következik: *október 30-án* (kihúzza).

¹⁸ Vásárolva özv. Mihaliknétől, Gelencéről. Az eredeti okmányt ott, Csoma Imre- és Károlynénál őrizték. (PÁLMAJ József 1901, 119.)

¹⁹ Következik: *karddal, puskákkal, a hadra* (kihúzza).

²⁰ [Gyulay László adománya Bölönből. *Szerk. megj.*]

²¹ Az 1602. évi Bástá féle összeírásban előfordul Giergus János. Az 1635. évi [I.] Rákóczi György-féle hadiszemle-jegyzőkönyvben előfordul Giöngyös Miklós öccse, Tamás, Gyöngyös Ferenc.

²² [Cs. Bogáts Dénes adománya. *Szerk. megj.*]

Wappen und Clainot mit namen ainen plawen oder lazurfarben Schilde darinnen fürsich aufrechts aines gelben oder goldfarben Lewens gestalt mit zurückes übersich geworffnen Schwann²³ vund roth aussgeschlagner Zungen, zum raus geschickest in seiner rechten Prankchen fürwerts übersichhaltende ain Zweig mit dreyen Magen Khöllblen auf der in schildt ain Stechhelm baiderseitten nut plawen vund gelbe Helmdecken darob fürsich ain Vorderthail aines gelben lewens gestalt mit roth aussgeschlagner Zungen vund haltendem Magen Köllblen zweig wie wunten im Schildt nachvolgendermal unverändert geziert vund gepessert auch hinfürs zufuern vund zugeprauchen genedigelig gegunt vund erlaubt nemlich an statt des Stechhelms ainen freyen offenen Adenlichen Turniers Helm vund darob ain gelbe oder goldfarbe Kunigeliche Lwn alsdam solch Adenlich Wappen vund Clainat sambt seiner enderung hier vund vesserung in mitte disz gegenwertigen unsers Kaiserlichen Brieffs gemahlet ...

Címerpajzs kék vagy lazúrkék mezejében sárga vagy arany színű, magára visszahajló farkú, vörös, kiöltött nyelvű oroszlán jobb mancsában három ágú buzogányt tart. A pajzson nyílt sisak. Sisakdísz az előzővel mindenben megegyező oroszlán. A sisaktakaró kék-sárga[!].

Eredeti, pergamenen, a szöveg közepére festett címerrel, függőpecsétje leszakadva.

Hártyák jegyzéke, 9.

12.

1591. május 6. Gyulafehérvár.

Báthory Zsigmond fejedelem bordosi Bodor Lászlót és Istvánt a nemtelen állapottól kiveszi, nemesíti és címerrel tünteti ki.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, cujus campo homo integer rubeo habitu tres tritici maturi aristas dextra manu tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, cujus cona teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében vörös öltözéket viselő, bal kezében három érett kalászt tartó férfi áll. A pajzson zárt sisak. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve: 1592 ..., Szolnok vármegyében.

Eredeti, pergamenen, festett címer nélkül, erősen rongált állapotban. Függőpecsétje hiányzik.

Hártyák jegyzéke, 10.

13.

1593. július 9. Gyulafehérvár.

Báthory Zsigmond fejedelem eresztevényi nemes és gyorsaságos Eresztevényi Mihályt és Balázst minden időben és helyen tett szolgálataikért utódaikkal együtt a székely gyalogok rendjéből kiveszi és lófősíti, azon kötelezettséggel, hogy ők és utódaik jó lovakkal és harcieszközökkel szolgáljanak. Eresztevényen levő házukat Besenyei Mihály és Gazda János szomszéd-ságaiban mindennemű közteher alól mentesíti.

Kihirdetve Várhegyen, 1593. szeptember 16-án a nemesek, primorok, lófők és részben a gyalogok gyűlésén, Deák (Literatus) Gáspár háromszéki jegyző által.

Eredeti, pergamenen, függőpecséttel.

Közölve: SzOkl, V, 152.

Hártyák jegyzéke, 13; [SZNM] 21g/67-1882.²⁴

14.

1602. május 10. Gyulafehérvár.

Báthory Zsigmond vadasdi Dakó Istvánt [a] Kornis Mihály szolgálatában szerzett érdemeiért nemesíti és címerrel tünteti ki.

Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in cujus campo, sive arca²⁵ corona regia gemmis, unionibusque conspicua est posita, ex qua leo dimidius qualis, quantusque ab umbilico sursum omnibus suis partibus est exilier, dextroque pede sicam sursum porrectam et sanguine tinctam, sinistro vero caput germanicum capillotenus apprehensum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit corona regia, gemmis, unionibusque conspicua, ex qua dimidius leo, priori per omnia similis exurgens, pariter anterioribus duobus pedibus, altero quidem sicam, altero vero caput germanicum pariter tenere conspicitur; ex cono autem galeae teniae, sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras, seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronából növekvő oroszlán kinyújtott jobb lábában véres tört, baljában levágott német fejet tart hajánál fogva. A pajzson zárt sisak ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. Sisakdísz az előzővel mindenben megegyező oroszlán. A sisaktakaró különféle színű. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Eredetije függőpecséttel.

Közölve: KELEMEN Lajos 1904; Uő 1910b.

²³ Talán *Schwantz*.

²⁴ [Özv. Bernáld Mihályné sz. Eresztevényi Mária adománya.

Szerk. megj.]

²⁵ Helyesen: *area*.

15.

1606. március 18. Kassa.

Bocskai István fejedelem nemeskerekí Thott, másképp Borbély Albertet és általa feleségét, Imrefy Annát, nemeskerekí Thott Istvánt és Gergelyt, Nagy Gergelyt és békési Eötvess Istvánt, édes és egy anyától való testvéreit és ezeknek utódait nemesíti, nekik címert adományoz, és Püspökiben a Derék utcában levő házukat mindennemű adózás alól felmenti.

Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in cuius campo sive area integre homo habitu sacerdotali indutus erectus, aperto capite stans, leva librum apertum tenere, dextra autem manibus veluti concionaturus gestare conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit corona regia gemmis et unionibus scite variegatum, in cuius summa parte grus naturalibus suis pennis depicta, rostro calamum, dextra autem pede lapillum elevatum stringere cernitur; ex cono autem galeae, teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utramque scuti partem pulcherrime ambiunt et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében egész alakos, papi öltözéket viselő ember jobb kezében nyitott könyvet tart, bal kezét prédikáláshoz emeli. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz: természetes színű daru csőrében írotollat, felemelt jobb lábában követ tart. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve az Ósi melletti táborban, Bihar vármegye gyűlésén, 1606, feria secunda proxima post Dominicam jubilate,²⁶ Debreceni János megyei jegyző által.

A győri káptalan által 1804. október 23-án kiadott hiteles másolat.

A pávai Vajna család iratai közt. (Vp, 30. sz.; Ltsz. 11360.²⁷)

16.

1606. április 7. Kassa.

Bocskai István fejedelem Hodor Kelemen kézdivásárhelyi papot és utódait nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in cuius campo sive area integre homo habitu sacerdotali indutus erectus, aperto capite stans, leva librum apertum tenere, dextra autem manibus veluti concionaturus gestare conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit corona regia gemmis et unionibus scite variegatum, in cuius summa parte grus naturalibus suis pennis depicta, rostro calamum, dextro autem pede lapillum elevatum stringere cernitur; ex cono autem galeae, teniae sive lemnisci variorum

colorum hinc inde defluentes utramque scuti partem pulcherrime ambiunt et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében papi ruhába öltözött, álló emberalak jobb kezében egy nyitott könyvet tart, balját pedig prédikáláshoz emeli föl. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával, amelynek tetején egy természetes színű daru csőrében írotollat tart, jobb lábával egy felemelt követ szorít. A sisaktakaró különböző színű. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

A gyulafehérvári káptalan által 1767. június 23-án kiadott hiteles másolat.

Az illyefalvi Gödri család iratai (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]) közt.

17.

1606. augusztus 23. Kolozsvár.

Bocskai István fejedelem nagybölöni Deák, másképp Kecskés Gáspárt, a nagyobb kancellária írnokát, már azelőtt is nemest, általa anyai ágon való unokatestvéreit, Kovács Gergelyt, Tamást, Mátét és Pétert, apai ágon való unokatestvéreit, Kecskés Ilonát és Istvánt, szabad székelyeket, nővérét, Kecskés Katát, Silló Mihály lófőt, Hegyi Máté gyalogrendűt és Nagy Pétert, mindnyájan nagybölönieket, eddigi állapotukból kivesszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris cuius fundum cespes viridis occupat, in area autem leo integer aureo argenteoque colore depictus exerta lingua, anterioreque pede ensem nudum tenere, posteriore vero pede sinistro caput Turcicum comprimere, cespitem pertingens erectus stare. Supra scutum galea militaris aperta est posita, quam contegit diadema regium, gemmis et unionibus exornatum ex quo dimidius leo priori per omnia similis dextro pede calamum scriptorium tenere conspicitur. Ex cono autem galeae teniae sive lemnisci hinc aurei et coelestini, illine vero argentei et viridis colorum utriusque defluentes ambas scuti partes eleganter exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld pázsit, amelyen egy arannyal és ezüsttel megfestett, kinyújtott nyelvű, álló oroszlán, elülső mancsával egy kivont kardot tart, hátsó bal lábával egy török fejére tapos. A pajzson nyílt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával, amelyen egy, az előzővel megegyező növekvő oroszlán, jobb mancsával írotollat tart. A sisakdísz arany-kék, valamint ezüst-zöld.

Kihirdették Sennyey Pongrác és Petki János jelenlétében. [Hol és mikor, nincs reávezetve.]

Szabó István székelyhídi esküdt jegyző által 1795. május 12-én kiadott hiteles másolat.

Nob., 33. szám.

²⁶ [1606. május 12. Szerk. megj.]

²⁷ [Özv. Pávai Vajna Miklósnétól. Szerk. megj.]

18.

1606. szeptember 29. Kassa.

Bocskai István fejedelem oliveti Petke Pálnak, Huszt vára várnagyának, és feleségének, Kötegyáni (Koteggiani) Katának, valamint leányainak, Petke Annának és Erzsébetnek nemességet és címert adományoz.

Scutum videlicet militare rubei coloris erectum in cujus fundo super gramineo campo corona seu diadema regium expositum ex quo medius homo amictu candiensi coloris et pileo vug ... indutus dextra manu gladium evaginatum, supra capua vibratum sinistra vero fascicul ... gladium tenendo enumerare conspicitur. Supra scutum galea militaris aperta est posita ... cum ... tegit alia corona ... super quo brachium humanum ... capiti Turcico infixum tenus politum...

Címerpajzs vörös mezejében zöld pázsiton királyi koronából fehér[!] öltözéket és süveget viselő növekvő férfi jobb kezében feje felett [?] kivont kardot tart, bal kezében vesszőnyaláb ... előszámlál. A pajzson nyílt sisak. A sisakdísz ... emberi kar ... török fejnek szegezve.

A gyulafehérvári káptalan által 1792-ben kiadott hiteles átirat, több helyen kipontozott állapotban.

Az illyefalvi Gödri család iratai közt (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]), *Petke-köteg*.

19.

1607. március 25. Marosvásárhely.

Rákóczi Zsigmond fejedelem komollói Gazda Márton, ki minden hadivállalkozásában hűségesen részt vett, a paraszt állapotból kiveszi és lófősíti, és Komollón levő házát Andor Imre és a folyó között[i helyen], melyet Szentegyház (Zentegihaz) fokának neveznek, minden közteher alól menetesíti.

Kihirdetve 1607. július 17-én Sepsiszentgyörgyön, kálnoki Bede István kapitány és oltszemi Mykó György királybíró előtt, Veres János széki jegyző által. Megerősített Sennyei Pongrác és Pettky János fejedelmi biztosok által.

Eredeti, pergamenen, vörös-fehér-zöld zsinóron függő sárga viaszfészkés pecséttel.

Hártyák jegyzéke, 14; [SZNM] 22-1886.²⁸

20.

1607. augusztus 20. Gyulafehérvár.

Rákóczi Zsigmond fejedelem szenterzsébeti Thordai Tamást és utódait a plebejusi állapotból kiveszi, lófősíti, és Udvarhelyszéken Szenterzsébeten Török András és Jakabfi László szomszédságai közt levő házát és minden székely örökségét mindennemű adó alól felmenti, azon kötelezettséggel, hogy ő és

utódai jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal, pajzsokkal, páncélokkal, kopjakkal s más katonai fegyverekkel felszerelve, a többi lófőszékelyek szokása szerint, úgy az általános, mint a részleges hadivállalkozásban az ország szüksége szerint megjelenni tartozzanak.

Kihirdetve Székelyudvarhelyen, 1607. november 28-án, az udvarhelyszéki nemesek és lófők hadiszemlélén, Urbán János széki jegyző által.

Megerősített Sennyei Pongrác és Pettki János fejedelmi biztosok által, 1609. május 26.

Patakfalvi Ferenczi György udvarhelyszéki rendes jegyző és kedei Fekete István udvarhelyszéki írnok által Székelyudvarhelyen, 1791. december 17-én kiadott hiteles másolat.

Csíkmadarasi Bogáts család iratai közt.

21.

1608. október 22. Gyulafehérvár.

Báthory Gábor fejedelem köpeci Nagy Bálint, ki minden hadivállalatban hűségesen részt vett, a szabad székelyek rendjéből kiveszi és lófősíti, és köpeci házát egyrészt néhai Bótz György, másrészt Nagy András szomszédságaiban mindennemű közteher alól felmenti, a szokott kötelezettségek teljesítése mellett.

Kihirdetve Sennyei Pongrác és Pettki János biztosok előtt. [Keltezés nélkül.]

Szabó Ferenc miklósvárszéki jegyző által 1828. június 16-án kiadott hiteles másolat.

Nob. 1a. sz.

22.

1608. november 13. Kolozsvár.

Báthory Gábor megtekintvén némely sepsiszéki gyalogosainak hűségét, melyet minden helyen és különböző időben teljesítettek, gyalogpuskásokká teszi, név szerint: bikfalvi Dancs János hadnagyot, bikfalvi Márkos Péter, Márkos Bálint, Szabó Márton, Tálás István, Bálint Bálint, id. Szabó (Zabó) János, Mátyás (Matthias) Miklós, kökösi Jakó Simon, Kесе Gergely, Nagy Máté, Kесе Pál, Kúthy Mihály, Jakó György, Kovács Péter, Jakó István, Gábor és Gergely, Jakó Simon, Jakócs (Jakoczi) János, Fábrián Mihály, Jakó Gerhard, Kесе Miklós, Jakó Máté, Fosztó (Fozto) Péter, Szabó Gergely, Szabó Tamás és Bálint, Török (Theoreok) János, aldobolyi Barta András, Fekethe György, Barrabás Tamás, Dankó Márton, Barrabás János, László András, szentkirályi Kozma István, Kozma Tamás, Sikesd Balázs, Szabó István János és Miklós, szotyori Ferencz Péter, Nagy (Nagi) Gábor, Szotyori (Sotiori) Tamás, Bartha György, Pislén Mihály, Alszegei (Alzeghy) Gergely, Móricz Miklós, Jakab György, Jakab Lukács,

²⁸ [Fadgyas Bálint adománya Sepsiszentgyörgyről. Szerk. megj.]

Szotyori Mihály, kilyéni Benkő (Benkeo) Tamás, Benkő Miklós, János és Balázs, Sigmond Máté, Ábrán Máté, Kádár János, Ábrán Bálint, Eskeo György, György János, Fülöp (Phwlep) Márton és Máté, Gaál Gergely, Gaál György, Járthon Miklós, szemerjai (szentmariai) Hunyadi (Huniady) András, Jakab János, Osváth Péter, Thamás György, Demeter István, Fábíán István, Böjte (Beothe) János, Lakatos János, Incze Gergely, Gede János, Király István, ár-kosi id. Barrabás Jakab, Barrabás Péter és Mihály, ifj. Barrabás Jakab, Kós (Kws) Máté és István, Seleser Jakab, Balogh Péter, Veres János, Domokos György, Barrabás András, Nagy János, Vitálius András, Vitálius Dénes, Ferencz Ferenc, kőröspataki Dési Péter, Sebestyén Gergely, Balogh György, Vikárius István, Vikárius Mihály, Vikárius György, Csenti (Czienthy) Máté és Szabó János[katonáka]t, azon kötelezettséggel, hogy a jövőben is hűséggel szolgáljanak, továbbá ők és utódaik a többi gyalog székelyek módjára jó és harci célra alkalmas kardokkal és puskákkal és más harcieszközökkel jól felszerelve, minden harcban, vállalatban hűségesen szolgáljanak. Sepsiszekben levő házaikat és örökségeiket minden adó és közteher alól mentesíti.

Kihirdetve 1609. január ... Sepsiszentgyörgyön, Kornis Boldizsár generális és Kálnoki János királybíró előtt.

Eredeti, pergamenen, több helyen olvashatatlan, függőpecsét hiányzik.

Hártyák jegyzéke, 16; Ltsz. 4166.²⁹

23.

1609. október 8. Gyulafehérvár.

Báthory Gábor lécfalvi Gyárfás István deákot, sepsiszéki jegyzőt, és fiát, Pált a lófő állapotból kivesszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare, rubro et coelestino colore divisum, cujus inferiori parte linea transversa tres rosarum flores candidos in se continet. In superiori scuti parte trijugis viridis monticulus eminent, super quo grus naturali colore suo depictus, uno pede stare, altero vero calanum scriptorium tenere visitur. Supra scutum galea militaris aperta est posita, quam contegit corona seu diadema regium, gemmis unionibusque pretiosis eleganter distinctum, ex quo leo proprio colore depictus, umbilico tenuis emergens, ore hianti et lingua rubicunda exerta, anterioribus pedibus levo protenso dextro vero ensem evaginatum sursum porrectum fortiter tenere conspicitur; ex cono autem galeae teniae, sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

²⁹ [Barabás Gábor ár-kosi földbirtokos adománya. Szerk. megj.]

³⁰ [1770. április 7. Szerk. megj.]

³¹ Sándor Imre kiegészítése, uo.: *Pál* a fejedelmi nagyobb kancell-

Vörössel és késsel osztott pajzs alsó részében haránt vonalban három fehér rózsza, felső részében zöld hármashalmon természetes színű, egy lábon álló daru, másik felemelt lábában író tollat tart. A pajzsra nyílt sisak ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz természetes színű, kitátott szájú, vörös nyelvű, növekvő oroslán, bal lába kinyújtott, jobb lábában kivont kardot tart. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

A gyulafehérvári káptalan által 1770. Virágvasárnap előtti szombaton³⁰ kiadott hiteles másolat.

Közölve: SÁNDOR Imre 1910, 40.³¹

A Gödri család iratai közt. (*Sepsiszentgyörgy története* jelzetű kötetek; Ltsz. 8468.)

24.

1610. január 20. Brassó.

Báthory Gábor fejedelem komollói Andor Imrét hűséges szolgálataiért utódaival együtt a szabad székelyek rendjéből kivesszi és az igazi lófők közé emeli, azon kötelezettséggel, hogy jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal, pajzsokkal, páncélokkal s más katonai felszerelésekkel az ország szüksége szerint megjelenni tartozzanak. Komollón levő házáat egyrésztől nemes Gazda Márton, másrészt lófő Bothos Tamás szomszédságai között minden adó és közteher alól felmenti, és meghagyja ruszkai Kornis Boldizsárnak, a székelyek vezénylő generálisának és a szék tisztviselőinek, hogy adóval ne terheljék.

Kihirdetve Sepsiszentgyörgyön, 1610. február hóban, Sepsiszéki törvényes székén, Kálnoki János királybíró előtt.

Bora Dávid sepsiszéki jegyző által Sepsiszentgyörgyön, 1845. szeptember 21-én, az eredetiről kiadott hiteles másolat.

Közlevéltár, 1548–1798. évi kötet.

25.

1610. január 20. Brassó.

Báthory Gábor fejedelem aldobolyi Gödri Mátét és általa Miklóst a szabad székelyek közül kivesszi és a lófők közé helyezi, és Aldobolyban az özvegy Nagy Gergelyné és Magyar András szomszédságában levő házukat minden adó alól felmenti.

Az Országos Levéltár által 1892. december 14-én kiadott hiteles másolat. ([Mai MNL OL, F 1, *Báthory Gábor*] *Királyi Könyv[e]*, 448. alapján.)

Illyefalvi Gödri család iratai (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]) közt.

lária írnoka. „Együttal Lécfalván, egyfelől nemes Gyárfás Miklós, másfelől az országút és a Feketeügy szomszédságában levő házáat minden adótól és közteherrel mentesíti.”

26.

1610. március 25. Beszterce.

Báthory Gábor fejedelem karácsonyfalvi Bodor Istvánt, ki különböző időben mindig hűségesen szolgált, utódaival együtt lófősíti, és Marosszéken levő örökségeiket minden közteher alól mentesíti, azon feltételek mellett, hogy jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal, pajzzsal, páncéllal, kopjával s más katonai fegyverekkel mindig jelenjenek meg, úgy az általános, mint a részleges felkelésekben.

Kihirdetve 1613-ban, Marosvásárhelyen, Gálfalvi Ózdi Gergely széki jegyző által.

Eredeti, pergamenen, erősen rongált, szakadozott és több helyen olvashatatlan állapotban. Zöld-kéksárga függőzsinóron a pecsét hiányzik.

Hártyák jegyzéke, 21.

27.

1610. május 30. Torda.

Báthory Gábor fejedelem Pető (Petheo) Györgyöt hűséges szolgálataiért utódaival együtt a paraszt állapotból kiveszi és lófősíti. Kézdiszéken Maksán, Dálnoki Balázs és Jankó Mihály szomszédságában levő házát mindennemű közteher alól mentesíti.

Kihirdette Marosvásárhelyen, 1654. június 25-én, a fejedelem jelenlétében Kendi János marosszéki jegyző.

Eredeti, pergamenen, vörös-fehér-kék zsinóron függő viaszfészkes pecséttel.

Hártyák jegyzéke, 17.

28.

1610. június 24. Várad.

Báthory Gábor fejedelem váradai Thót Istvánt és általa B... Istvánt, vératyafiát a paraszti állapotból kiveszi, nemesíti és minden adó alól mentesíti.

Kihirdetve Váradon, 1612. augusztus 24-én, Bakai János jegyző által.

18. századbeli, magyar nyelvű egyszerű másolata, címerleírás nélkül, igen rongált, hiányos állapotban.

Csikmaradasi Bogáts család iratai (Ltsz. 9989.) közt.³²

29.

1610. július 6. Prága.

Rudolf császár Kloyber Hansot, különösen a törökök elleni háborúban tanúsított vitézségéért, mindkét ágoni utódaival együtt nemesíti, és nekik címert adományoz.

Ein Schild von heitern unter gegen den Fordern obern Eck der schrech nach sieben Strassen also abgetheilt, dass die Erst, Drit, Fünfst und Siebent roth oder Rubin, und die Andern weis oder Silberfarb seind, auf

dem Schild ein freier oflener Adelicher Turnierhelm beiderseits mit gelber und schwarzen Helmdecken, und darob einer goldfarben König Kron geziert, darauf erschaint für sich aufrechts ein Vordertheil eines zum grünen³³ geschickten Bern seiner natürlichen Farb.

A hátsó alsó saroktól az elülső felső irányában hét sávra tagolt pajzs, az első, harmadik, ötödik és hetedik vörös, avagy rubin, a többi fehér, avagy ezüst színű. Címerpajzs vörös mezejében három ezüst cölöp. A pajzson nyílt sisak, királyi koronával, felette egy természetes színű, dühös[?] ágaskodó medve növekvő alakja.

Kihirdetve 1715. augusztus 29-én, Szombathe-lyen, Janeckaházi[?] Ferenc Vas megyei jegyző által.

19. sz. elején készített másolat, a nagyszebeni Teréz-árvaházi, szépírást tanító Balázs Mózes által.

Az altorjai br. Apor család levéltárában, XXVII. F., 16. sz.

30.

1610. szeptember 28. Kolozsvár.

Báthory Gábor fejedelem alfalvi Baricz (Barichy) Pétert és utódait a paraszt állapotból kiveszi és lófősíti, azzal a feltétellel, hogy jó lovakkal, kardokkal s másfajta hadi eszközökkel, a többi lófők szokása szerint, mindig készen álljanak. Alfaluban lévő házát, egyfelől Miklós György, másfelől Simó István szomszédságában, és egyéb székely örökségét mindenfajta adó és teher alól mentesíti.

18. század végén készült egyszerű másolat.

Közlevéltár, 1606–1625. évi köteg.

31.

1610. október 4. Medgyes.

Báthory Gábor fejedelem ozsdolai Szurkos Györgynek hűséges szolgálataiért, úgyszintén utóda-inak nemességet és címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area homo integer dextra gladium, necis periculum in subeundo exploratoris officio, quo ab annis compluribus saepenumero Turciam aliaque Regna peregrino eundo functus est, sinistra vero palmam condignum laborum ac periculorum suorum praemium denotandum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, auro margaritisque pretioris conspicuum ex cono autem galea teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes oras sive margines ipsius scuti pulcherime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében, jobb kezében az általa éveken át Török- és más országokban üzött kémtevékenység halálos veszedelmét jelképező kardot, baljában munkáinak és szenvedéseinek méltó

³² [Cs. Bogáts Dénes adománya. Szerk. megj.]

³³ Talán *grimen*.

jutalmát jelképező pálmaágot tartó férfi áll. A pajzson zárt sisak, arannyal és ékkövekkel díszített koronával. A sisaktakaró különféle színű. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, függőpecsét hiányával, kihirdetési záradék nélkül.

A címeralak vörös dolmányban, világossárga nadrágban, fekete kalppaggal, sárga csizmával és fekete arannyal sávozott karddal van ábrázolva.

Hártyák jegyzéke, 18; Ltsz. 11373.³⁴

32.

1610. október 20. Gyulafehérvár.

Báthory Gábor fejedelem feltorjai Petheő Györgyöt és Istvánt különböző helyeken és időben tett szolgálataikért a szabad székelyek rendjéből kivesszi és lófősíti, azon feltétel mellett, hogy jó lóval, karddal stb. mindig jelenjenek meg, úgy az általános, mint részleges felkelésekben. Feltorján levő házukat egyrészt Barthos István, másrészt Kovács András szomszédságok közt minden közteher alól mentesíti.

Kihirdetve 1623. február 26-án, Kézdivásárhelyen, a fejedelem biztosai előtt.

Eredeti, pergamenen, vörös-sárga-kék zsinóron függő viaszfészkes pecséttel.

Hártyák jegyzéke, 19; Ltsz. 11160.³⁵

33.

1611. február 8. Tergoviste.³⁶

Báthory Gábor fejedelem bodosi Jósza Mátét és általa Jósza Gergelyt, valamint utódaikat a nemtelen állapottól kivesszi, nemesíti, és nekik címert adományoz. Bodoson és Bibarcfalván lévő jószágaitak mindennemű adó alól mentesíti.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo sive area columba quedam candida alis expansio super ramum virentem stare conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam corona sive diadema regium gemmis, unionibusque variegatum; ex cono vero galea teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében virágzó ágon kiterjesztett szárnyú fehér galamb. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró különféle színű. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1611. június 3-án, a prázsmári réten lévő táborban, Géczy András háromszéki kapitány,

a háromszéki nemesek, lófők és gyalogok előtt, Veres Imre sepsiszéki jegyző [által].

A bodosi Jósza család tulajdonában levő eredetiről³⁷ Nagy Béla bodosi ref. lelkész által, 1930. február 17-én készített másolat, melyre a címert Keöpeczi Sebestyén József festette meg.

Még be nem osztott anyag.

34.

1611. április 25. Nagyszeben.³⁸

Báthory Gábor fejedelem Sykó István sepsikőröspataki iskolamestert és Sykó Pétert a plebejusi állapottól kivesszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in cuius campo sive area columba quaedam candida, naturali suo colore depicta, haederam[!] semper viridem ore tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam corona sive diadema regium variis gemmis, unionibusque variegatum contegit. Ex cono vero teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében természetes színű, fehér galamb csőrében zöldellő borostyánágot tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró különféle színű.

Kihirdetve a szotyori táborban, 1611. november 23-án, a háromszéki nemesek, lófők, gyalogok és szabad székelyek gyűlésén, Csoma György háromszéki kapitány előtt, árkosi Veres János széki jegyző által.

18. sz. közepén készült, egyszerű másolat.

A *Gödri-iratok* közt, *Sepsiszentgyörgy története* (Ltsz. 8468.), III. köteggben.

35.

1611. június 12. Nagyszeben.

Báthory Gábor fejedelem Nagy István testőr hadnagynak, barátosi Nagy János és Pál, körösi Beder Gáspár, Szöcs Mihály és Bálint, Gruzda András, Király János, Ferencz Bálint, Lovász István, kovásznai Lukács Mihály, Csutak András és György, Vajna Ferenc, zabolai Bogyó Mihály, Deák Demeter, pákói Fazakas István, kézdivásárhelyi Molnár János, Mihály és Bálint, futásfalvi Bálint György, altorjai Ambrus Mihály és Bartha Miklós, oklándi Miklós János[testőr katonáknak], somlyói Nagy András zászlótartónak és fiatfalvi Kádár György dobosnak, elődeknek és neki különböző időkben tett szolgálá-

³⁴ [Vásárolva özv. Mihaliknéától, Gelencérlől. Szerk. megj.]

³⁵ [Özv. Pethó Józsefné adománya, Felsőtörjáról. Szerk. megj.]

³⁶ *Tergoviste*, Havaselvén (Románia).

³⁷ [Eredetije 2019 óta Józsa Bernát adományából a bodosi refor-

mátus egyházközség tulajdonában. Szerk. megj.]

³⁸ Közölve ÁLDÁSY Antal 1937, 123. dok.; AvS, IV/XII, 217, 153. t. „Szerinte a nemességet és címert Sikó Péter és István 1660. április 25-én kapták. A család szerinte Bölöni előnévvel élt.”

lataikért stb., a paraszt és szabad állapotból kivéve, nemességet és címert adományoz.

Scutum videlicet militare rubei coloris erectum, in cujus campo sive area duo integri leones super viridi cespite posterioribus pedibus adstantis dispositis, anteriorum vero dextris unus quidem a sinistra mucronem sanguine tinctum urigvibus fortiter comprehensum vibrare ictumque inferendum similem, sinistris autem bombardam ab utrinque tenere visuntur. Scuto galea militaris clausa incumbit tanquam coronam sive diadema regium contegit, variis gemmis, unionibusque variegatum, inde sursum dimidius leo umbilicotenens emergens, dextro laureum sertum, sinistro vero pedibus vexillum servare cernitur; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs vörös mezejében zöld pázsiton két ágaskodó oroszlán: a jobb oldali oroszlán bal lábában véres kardot, a bal oldali oroszlán szakállas puskát tart. A pajzson zárt sisak ékkövekkel és gyöngyökkel díszített koronával. A sisakdísz növekvő, jobb lábában babérkoszorút, bal lábában zászlót tartó oroszlán. A sisaktakaró különféle színű. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Csernátoni Ferenc kir. táblai ítélmester által Marosvásárhelyen, 1792. december 2-án kiadott átiratból kiadta Kovásznán, 1810. június 2-án Márkos Deák József orbaiszéki esküdt jegyző.

Másolat.

Közölve némi eltérésekkel: KÖBLÖS Zoltán 1910.³⁹

[Közlevéltár,] 1700–1799. évi köteg; Ltsz. 11019.⁴⁰

36.

1611. június 14. Nagyszében.

Báthory Gábor fejedelem Vajda Márton, Nyerges Tamás, Deák Benedek, Szabó István, Márk István, Márk Pál és János Syllester András, Koss Boldizsár,⁴¹ Kák János, Chakó János,⁴² Pokol Mihály, Márton György, Kuthy András, Pataki Mihály illyefalvi Szász Gáspár, Kerekes Miklós, Elekes János, Elekes Lukács, Séra János, Szachva Péter, Kovách Pál, Nagy Simon, Dobos János és György, Benkő János, Zajzon Mihály, szogyori Danch Péter és Danch János, szotyori Molnár Máté, kilyéni Molnár Miklós, Ábrahám István, szentkirályi Ágoston Tamás, Kis András, zoltáni Ördög Mihály, Mihály Pál, borsovai Bene Balázs, illyefalvi Katona István, Szilvási János testőr gyalogosokat, kik gyulafehérvári Balogh Imre hadnagysága

alatt szolgáltak, a gyalog rendből kivéve, őket nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum rubei coloris, in cujus campo, sive area super viridi gramine duo integri leopardi erecto corpore, invicem sibi opposita, pedibus posterioribus adstantes dispositis, anteriorum vero dextris unus quidem ind extra scuti parte frameam evaginatum, recentique sanguine rubentem, in sinistra vero alter bombardam elevatam, ungvibusque fortiter comprehendentem, ictum inferentem, similes supra caput vibrare, sinistris vero vexillum ambobus pedibus ab utrinque servare visuntur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam corona sive diadema regium variis gemmis, unionibusque contegit et variegatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs vörös mezejében zöld pázsiton két egymással szemben ágaskodó párdúc; a pajzs jobb oldalán álló párdúc kivont véres kardot, a pajzs bal oldalán álló párdúc szakállas puskát emel feje fölé; bal lábában mindkét párdúc zászlót tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Egykorú másolat.

Eredetije közölve: SzOkl, VI, 138–139; ÁLDÁSY Antal 1904, 110–111; GÖDRI Ferenc 1910a;

Gödri család levéltárában (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]), a *Séra-levelek* közt.

37.

1612. december 22. Radnóti tábor.

Báthory Gábor fejedelem marosvásárhelyi Simai Kónya (Konia), másképp Szígyártó (Zigiarto) Gergelyt, ki minden hadivállalatban hűségesen részt vett, és általa feleségét, Veres Katát, utódaival együtt nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, cujus fundum coespes viridis occupat, super quo grus naturali suo colore depictus, avolare volenti similis alis expansis, rostro ramum palmarum virentem tenere visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus exornatum, ex quo homo dimidius capite aperto umbilicotenens exurgens erectus stare dextra quidem gladium evaginatum sursum porrectum, sinistra vero manibus coronam ex aristis triticeis consortam tenere cernitur; ex cono autem galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc

³⁹ [Kolozsvári másolatról. Egyben figyelmeztet arra, hogy onnan már közölte hibásan a SzOkl, VI, 32–33. és PÁLMAY József 1904, 46. Eredetijét lásd SÁL, Fond 93, 5. Közölte innen SZEKERES Attila 2013, 8–9.]

⁴⁰ [Szöts Ernő erdőmérnök adománya. Szerk. megj.]

⁴¹ Bethlen Gábor 1614. évi hadiszemle-jegyzőkönyvében a nemesek közt *Kiss* Boldizsár neve szerepel.

⁴² Uo. a polgárok közt *Csóka* János szerepel.

inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld pázsiton természetes színű, repülésre tárt szárnyú daru, csőrében zöldellő pálmaágot tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz fedetlen fejű, növekvő férfi; jobb kezében kivont kardot, baljában búzakalászból összefonott koronát tart. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Marosvásárhelyen, 1615-ben, a székgyűlésén, gálfalvi Ózdi Gergely széki jegyző által. Szabó János marosvásárhelyi főbíró ellentmondása mellett.

Újból kihirdetve Marosvásárhelyen, 1617-ben, Marosszék törvényes székén, gálfalvi Ózdi Gergely széki jegyző által, Borsos Tamás marosvásárhelyi esküdt szenátor ellentmondása mellett.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel. Zsinór és pecsét hiányzik.

A sisakból a növekvő ifúnak ruházata vörös, arany derékövvel és aranygombokkal.

Hártyák jegyzéke, 20; Ltsz. 4165.⁴³

38.

1615. május 2. Gyulafehérvár.

Bethlen Gábor alsócsernátoni Deák, másképp Sylvester Mihályt és általa feleségét, Cseh Ilonát, és fiait, Györgyöt és Jánost a lófő rendből kiveszi, nemesíti, és címert adományoz nekik.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area homo integer, ungaricopiles candida strucionis penna ornato, rubeis tunicis et caligis, flavis cothurnis, deaureato, gladis succinitus, lorica indutus, dextra manu evaginato caput Turcicum transfixum, sursum elevatum tenere conspicitur; supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus exornatum; ex cono vero galeae tenive sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherisima ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében fehér struccotollal díszített magyar süveget, vörös inget és harisnyát, sárga lábbelit viselő, aranyozott karddal felövezett, vértbe öltözött férfi, jobb kezével kivont kardra szúrt levágott török fejet tart felemelve. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Erdetije függőpecséttel.

Közölve: GYÖRFFY István 1910.⁴⁴

Fényképmásolat. (Ltsz. 9908.)⁴⁵

39.

1616. július 19. Kolozsvár.

Bethlen Gábor fejedelem kozmási Kajcsa (Kaycha) Ferencet, ki minden hadivállalatban hűségesen részt vett, a szabad székelyek rendjéből kiveszi, utódaival együtt lófősíti, és Csíkszéken, Kozmáson levő házát, egyrészt nemes és gyorsaságos Kajcsa Benedek, másrészt Kajcsa Mátyás gyalogos szomszédságában, minden közteher alól mentesíti.

Kihirdetés nincs.

Eredetije pergamenen, függőpecsét hiányzik.

Hártyák jegyzéke, 23; Ltsz. 1516.⁴⁶

40.

1616. szeptember 30. Gyulafehérvár.

Bethlen Gábor oroszfalvi Kéméndi István tizedest, Nagy Istvánt és Kenessey Mátyást a nemtelen állapotából kiveszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare ovalae figurae in cujus campo sive area duo homines integri rubro veste induti, quorum unus vexillum variis coloris et fluitans, alter lanciam tenere, caeteri vero pedites pixidarii in parva turma sub eodem vexillo conglomerati cumbis accentas fere vestitu ad ... facere conspicuntur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis optime exornatum. Ex cono vero galeae teniac sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utraque scuti parte pulcherrime ambiunt et exornant.

Ovális pajzs mezejében két vörös ruhát viselő férfi; egyikük különféle színű lobogó zászlót, másikuk lándzsát tart; a többi gyalogos puskás kis csoportban ugyanazon zászlójuk alatt összegyűlve ... A pajzson zárt sisak, ékköves királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Segesvárt, 1616. november 3-án tartott országgyűlésen, Angyalosi János ítélmester által.

A gyulafehérvári káptalan által, 1639. Szaniszló püspök napja⁴⁷ után kiadott másolatról készült, 17. századbeli egyszerű másolat.

Mindhárman előfordulnak a Bethlen Gábor által 1619. augusztus 15-én megnemesített 335 testőr gyalogos közt.

Közlevéltár, 1606–1625. évi anyag, 1616/67. sz.

⁴³ [Vásárolva özv. Kónya Balázsnetől. Szerk. megj.]

⁴⁴ Györffy István a következő kiegészítést fűzte hozzá: „Kihirdették 1615. november 14-én, Kézdiszék közgyűlésén, Kézdivásárhelyt. Aláírta Béli Kelemen kapitány. A címer hű rajza megjelent a *Genealogiai Füzetek* 1906. évi 66. lapján. [KEÖPECZI SEBESTYÉN József 1906, 66.] (Eredetije és egyszerű

18. századi másolat Sylvester Ferenc szabómester tulajdonában Kolozsvárt.)”

⁴⁵ [Vásárolva Balázs Istvántól, Kolozsvár. Szerk. megj.]

⁴⁶ [Vásárolva Bartalis Józseftől. 24 x 18 cm-es fotó. Szerk. megj.]

⁴⁷ [Április 11. Szerk. megj.]

41.

1618. október 7. Kolozsvár.

Bethlen Gábor fejedelem csabai Csabai (Cziabay) Pált a nem nemes állapotból kiveszi, nemesíti, és címert adományoz [neki], a marosszéki Nyárádtőn levő házát minden közteher alól mentesíti.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo sive area leo naturali colore depictus, duobus pedibus posterioribus insistens, dextro anteriorum gladium sanguine madentem sursum porrectum, sinistro autem pedum caput quoddam Turcicum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis unionibusque decenter variegatum. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében természetes színű ágaskodó oroszlán jobb lábában véres kardot, bal lábában török fejet tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [Színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Marosvásárhelyen, 1624. augusztus 8-án, Marosszék gyűlésén, gálfalvi Ózdi Gergely jegyző által.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, vörös-féhér-sárga zsinóron levő függőpecséttel.

Közlöve: CSUTAK Vilmos 1910b.

Hártyák jegyzéke, 24.

42.

1619. január 11. Gyulafehérvár.

Bethlen Gábor fejedelem dálnoki Szabó Ferencet, ki úgy az előző fejedelmek, mint az ő hadiválakozásaiban mindig hűségesen részt vett, és általa testvéreit, Szabó Mihályt és Jánost a közönséges állapotból kiveszi és lófősíti, egyúttal Dálnokban levő örökségeiket mindennemű közteher alól mentesíti, azon feltétellel, hogy jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal stb. úgy az általános, mint részleges felkelésekben hűségesen jelenjenek meg.

Kihirdetett Maksán, 1627. február 13-án, Háromszék közgyűlésén, Béli Kelemen kapitány által.

Eredeti, zöld zsinórral. Függőpecsét hiányzik.

Hártyák jegyzéke, 25; Ltsz. 61.⁴⁸

43.

[1620 körül] január 12.

II. Ferdinánd magyar király Egerbényi Pált és általa unokatestvéreit, Bagody Györgyöt és Bassa Jánost nemesíti, és címert adományoz nekik.

⁴⁸ [Tuzson János 1849-es őrnagy adománya. Szerk. megj.]

⁴⁹ [Ebergényi Gyula kovásznai gyógyszerész adománya. A latin címerleírás kivételesen csak megkezdve. Szerk. megj.]

⁵⁰ [Dálnoki Bartha László adománya Dánokról. Szerk. megj.]

Scutum videlicet militare erectum ... [zöld mezőben lefelé nyúló kar kezében egy rúdon három szőlőfürtöt tart. Nyílt sisakon növekvő griff felemelt jobbujában egyenes kardot tart. Foszlányok: vörös-ezüst, kék-arany].

Címerpajzs zöld mezejében rúdon három szőlőfürtöt tartó kar. A pajzson nyílt sisak. A sisakdísz növekvő griff, felemelt jobbujában kardot tart. A sisaktakaró vörös-ezüst és kék-arany.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel. Szövege elmosódott, alig olvasható. Függőpecsét hiányzik.

Hártyák jegyzéke, 4; Ltsz. 8686.⁴⁹

44.

1620. február 8. Kassa.

Bethlen Gábor fejedelem dálnoki Bartha Istvánt különböző időkben tett hűséges szolgálataiért, és általa fiát, Istvánt, valamint előbbinek testvéreit, Miklóst, Györgyöt, Jakabot utódaikkal együtt a plebejusi és nemtelen állapotból kiveszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet nobilitar[!] coelestini coloris, in cuius campo sive area, brachium quoddam humanum humerotenus resectum armis brachialibus indutum, gladium evaginatum humano sanguine aspersum, sursum porrectum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus apprime variegatum. Ex cono autem galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében levágott pánccelos kar kivont véres kardot tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [Színét nem jelöli meg.]

A gyulafehérvári káptalan által 1762. február 12-én kiadott hiteles átirat.

Közlevéltár, 1756–1763. évi köteg; [SZNM] 56-1885.⁵⁰

45.

1621. április 15. Nagyszombat.

Bethlen Gábor fejedelem Teöreök Mihálynak, ki török atyától és keresztény anyától Konstantinápolyban született, és általa mostohaatyjának, Berseni Benedeknek, és anyjának, Pethő Margitnak, és testvéreinek, Berseni Györgynek nemességét és címert adományoz.⁵¹

Scutum videlicet militare coeruleae coloris, in cuius campo sive area leo dimidius naturali colore depictus, ex cuiusdam summitate coronae erectus surgere, et anteriorum pedumque gladium districtum, altero vero

⁵¹ Szádeczky Lajos az oklevelet teljes terjedelmében közölte. Így azt is megtudjuk, hogy Török Mihály a fejedelem pohárnok-apródjá volt, ő neveltette udvarában a kereszttyén vallásban. (SzOkl, VI, 57–59.)

pedibus ramum olivae virentis stringere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit corona sive diadema regium, variis gemmis unionibusque apprime exornatum ex qua iterum [corona] sol rutilantissimus oriri visitur. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében koronából növekvő természetes színű oroslán mellső lábában kardot, másik lábában zöld olajágot tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával, amelyből vöröslő nap emelkedik fel. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1624. július 26-án, a gyulafehérvári országgyűlésén, Frater István ítélmester által.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel. Függőpecsét hiányzik.

NB. [I.] Rákóczi György 1635-ben Háromszéken tartott hadiszemléje alkalmával, Gelencén, nemesek közt Berseni Benedek fia, György, és mostohafia, Török Mihály fel vannak írva.

Közölve: SzOkl, VI, 57–59.

Hártyák jegyzéke, 26; [SZNM] 51ba-1888.⁵²

46.

1621. április 26. Bécs.

II. Ferdinánd magyar király Gyulai (Giulai) Jánosnak és testvéreinek, Gyulai Andrásnak, Péternek, Zsófiának és Ilonának nemességét és címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum, linea per medium transversum ducta, superne in coeruleum, inferne autem in rubrum campos divisum, cujus quidem inferioris partis, rubrae videlicet areae fundum viridis monticulus occupare ex eoque terni candidi lilii culm, cum dilatatis tam floribus suis, enati esse; in superiori autem coerulea scuti area integer aureus gryphus expansis alis ac ore patulo designatus, instar velocissime currentis, ad dextram scuti partem tendere cernitur. Scuto incumbentem galeam militarem craticulatam, sive apertam regio diademate inter duas alas aquilinas, has rubro, illas autem coeruleo coloribus designatas, alios itidem ternas candidi lilii culmos inferioribus similes producente ormatam a summitate vero, sive cono galeae, laciniis seu lemnisci, hinc flavis et coeruleis, illinc autem candidis et rubris in scuti extremitates sese diffundentibus, scutumque ipsum decenter exornantibus.

Osztott (vágott) címerpajzs alsó vörös mezejében zöld dombon három szál fehér[!] liliom, felső kék mezejében egész alakos aranyszínű felfegyverzett, kitátott csőrű, a pajzs jobb fele felé sebesen

futó griff. A pajzson nyílt rostélysisak. A sisakdísz két kék sasszárny közé helyezett királyi korona és ugyanaz a három fehér liliomszál. A sisaktakaró sárga[!]-kék és fehér[!]-vörös.

Kihirdetve Szempcen⁵³, 1623-ban, Pozsony megye közgyűlésén, Hadriti György Pozsony megyei esküdt jegyző által.

A győri káptalan által 1804. október 23-án kiadott hiteles másolat.

A pávai Vajna család iratai közt (Vp, 30; Ltsz. 11360.⁵⁴)

47.

1621. június 20. Gönc.

Bethlen Gábor kézdizsentleleki Faragó András, a lovas kopjások hadnagyát, testvérét, Pétert, ennek feleségét, Kertész Annát, és ezek gyermekeit, Pétert, Mihályt, Annát és Orsolyát a lófő rendből kivéve, nemesíti és címerrel ajándékozza meg.

Scutum nimirum militare erectum albi coloris, in cujus campo sive area miles quidam galea tribus struthionum pennis albi, scilicet, rubri et flavi colorum ornata capite tectus lorica, ac thorace indutus, gladioque femori occinctus, equo subrufo insidere, sinistra equum freno regere, dextra vero manu hastam duobus rubro ac albo velis insignitam ac medio fractam, in hostem quasi fortiter celeri cursu invehitur[?] tenere conspicitur. Scuto incumbentem galeam militarem apertam regio diademate hominem similiter totum ferro indutum, sive cataphractum pubetenus emergentem, priori conformem, ambabus manibus hinc et illinc, ternas itidem hastas rubro et albo velis insignitas medioque fractas tenentem proferente ornatam. Ex cono vero galeae laciniiae sive lemnisci hinc rubri et albi, illinc vero flavi et lazerei colorum in scuti oram fluitantibus, illudque scite exornantibus.

Címerpajzs fehér[!] mezejében egy vörhenyes színű lovon ülő, páncélba és mellvértbe öltözött katonára, fején egy fehér, egy vörös és egy sárga színű struccotlallal ékesített sisak, combján karddal felőrvézve, baljával a lovat zablával irányítja, jobbával egy vörös és egy fehér[!] foszlánnyal ékesített, félbe tört dárdát fog, mintha bátran, gyors iramban az ellenségre támadna. A pajzson nyílt sisak királyi koronával, amelyből egy, az előzővel azonos kinézetű, növekvő, vasba, vagyis vértbe öltözött, kiemelkedő emberalak, mindkét kezében három-három, vörös és fehér foszlánnyal díszített, félbe tört lándzsát tart. A sisaktakaró vörös-fehér és sárga-kék.

Másolat. Eredetije függőpecséttel.

Közölve SÁNDOR Imre 1910, 78–80.

⁵² [Henter Ilona adománya. Szerk. megj.]

⁵³ [Szenc (ma Szlovákiában, szlovákul Senec). Szerk. megj.]

⁵⁴ [Özv. Pávai Vajna Miklósnétól. Szerk. megj.]

48.

1621. december 8. Hunobrod,⁵⁵ Morvaország.

Bethlen Gábor fejedelem lécfalvi Keresztes Ferencnek és fiainak, Jánosnak, Gergelynek és Sándornak, a lófő rendből kivéve, nemességet és címert adományoz, és Lécfalván a Gyárfás István és a Dálnok-pataka közt levő házukat mindennemű közteher alól mentesíti.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo sive area diadema regium positum, ex quo dimidius lupus naturali suo colore depictus umbilicotenus surgere et altero pedem sagittas aliquot missiles erectas tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quod rursus diadema regium contegit ex quo quaternae rursus sagittae missiles erectae conspiciuntur; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében királyi koronából növekvő, természetes színű farkas, mancsában néhány nyílveeszt tart. A pajzson zárt sisak királyi koronával. A sisakdísz a négy nyílveeszt. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Az Országos Levéltárban levő Királyi Könyvek-ből kivett hiteles másolat egyszerű másolata.

49.

1622. március, Kassa.

Bibarcfalvi, de Nagybaconban⁵⁶, Miklósvárszéken lakó Birtalan Mihálynak veres darabonttá tételéről való feljegyzésekkel, hártýára írt fogalmazvány. Ebben a fogalmazványban eredetileg Bethlen Gábor udvarhelyszéki siklódi testőr csapatját gyalogszékelyekké teszi. Ez azonban kitöröltetett. A feljegyzések között arról van szó, hogy Birtalan Mihály lófősítést kért, továbbá, hogy székely háza kiknek a szomszédságaiban fekszik.

Eredeti fogalmazvány, rongált állapotban.

Az altorjai br. Apor család levéltárában, A. II. 8.

50.

1622. július 6. Gyulafehérvár.

Bethlen Gábor fejedelem dálnoki Abod Mátyást, ki minden hadivállalkozásban hűségesen részt vett, és általa Abod Pétert a szabad székelyek rendjéből ki-

veszi és lófősíti, azon feltételekkel, hogy jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal, pajzsokkal, páncélokkal, kopjakkal s más katonai fegyverekkel a többi lófő székelek szokása szerint úgy az általános, mint részleges hadivállalkozásokban az ország szüksége szerint megjelenni tartozzanak.

Kihirdetve Kézdivásárhelyen, 1623. február 28-án, Háromszék közgyűlésén, Daniel Mihály és Nemes Tamás előtt.

Eredeti, pergamenen, függőpecsét nyomaival.

Hártýák jegyzéke, 29.

51.

1622. július 27. Fogaras (1619. március 12-i nagyborosnyói folyamodást követően)

Nagyborosnyói Bede Tamás kéri Bethlen Gábor fejedelemet, hogy nemesítse meg, és házát az adó alól mentesítse. Béldi Kelemen kapitány jelenti, hogy a kérelmező régi lófő, és a fejedelem kegyelmessége rajta.

A marosvásárhelyi kir. tábla a Bede család nemességigazoló perében 1761. április 13-án végzést hozott, melyből 1770. május 31-én Békény Lajos és Köpetzi Sámuel kancelláriai írnokok és hites jegyzők hiteles kivonatos másolatot adtak. Ebből az tűnik ki, hogy Bethlen Gábor Fogarason csak 1622. július 27-én adja ki lófő Bede Tamás részére a nemeslevelet, egyúttal Nagyborosnyón levő házát Bede Péter és Barta Márton szomszédságaiban minden adó alól mentesíti, melyet 1623. január 31-én, Háromszék törvényszékén Veres János kihirdetett.

Úgy az eredeti kérvény, mint a hiteles kivonat papíron.

Közölve: SzOkl, VI, 55.⁵⁷

Közlevéltár, 1606–1625. évi köteg és 1769–1780. évi köteg, 64.

52.

1622. augusztus 9. Brassó.

Bethlen Gábor fejedelem eresztevényi Bacsó (Baczio) Márton, kit azelőtt már lófősített, edes fiaival, Istvánnal és Bálinttal, és mostohafiával, Eresztevényi Ferencsel nemesíti, címerrel ajándékozza meg. A Bacsóék házát, egyrészt az országút, másrészt

⁵⁵ [Magyarbród. (Uberský Brod, Csehország.) Szerk. megj.]

⁵⁶ Értelem szerint, valójában: Sepsibaconban (Nagybacon ekkor a Telegdibaconnal közös egyházközség).

⁵⁷ Az eredeti kérvény szövege Szádeczky Lajos közlésében: „Humillima supplicatio nobilis agilis Thomae Bedae de N. Borosnio ad I[llustrissimam] C[elsitudinem] V[estram]. Kegyelmes Uram fejedelmem, gyermekségemtől fogván az országnak az én erőm szerint híven és igazán szolgáltam; magam régi ember lévén, hadnagyságot is néha az ország szolgálatjában viseltem. Alázatosan könyörgök Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, kegyességéből méltóztassék Nagyságod cum armis in persona nobilitat-

ni, házam exemptiójával együtt. Az Nagyságod kegyelmességét híven mint kegyelmes uramnak meg igyekezem életem fottáig szolgálni.

N[agyságodnak] K[egyelmes] V[álászat] V[árom]

A hátsó lapon Bethlen Gábor kezeírásával: Informatum capitaneus. Alatta Béldi Kelemen írásával: Régi lófő ember kegyelmes uram ez supplicans, az Nagyságod kegyelmessége rajta, szolgálhat nagyságodnak.

Servitor Ill[ustrissimae] Magn[ificae] D[ominatio]nis V[est]rae. CLEMENS BELDJ m. p.”

Eresztevény község pusztája, Eresztevényi Ferenc házat pedig Ferencz János és az országút szomszédságai között, mindennemű közteher alól mentesíti.

Scutum videlicet militare candidi coloris, in cujus campo sive area dextra hinc, illine sinistra manus humana, humeros infra resecta, cubitis inflexa, ab oppositis lateribus sive marginibus in medium scuti porrectae cornu antrum tortuosum trunco crassiori sursum acumine infra porrectum, ac in crassitici elevato concavo sive vacuo uvarum racemis et botris, spicis fougum maturis, punicis malis, granorum pomis et variis fructibus permixto ordine locatis et impositis exundanter plenum, cum superna circulari inscriptione: Ditat servata fides tenere visuntur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, diademata regio, gemmis et unionibus varie ornato, ternasque triciti maturi spicas per invicem transversim sui medio super impositas habente, contacta. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utraque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs fehér[!] mezejében a pajzs közepe felé jobbról és balról benyúló, egy-egy levágott, könyökben behajlított kar szőlőfürtökkel, indákkal, búzagalászokkal, gránátalmákkal és bogyós gyümölcsökkel megrakott, peremén *Ditat servata fides* (a megtartott hit gazdagít) feliratot hordozó bőségszarut tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz három egymáson keresztbe elhelyezett, érett búzagalász. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

A gyulafehérvári káptalan által 1771. május 12-én kiadott hiteles átirat.

Közlevéltár, 1769–1780. évi köteg; [SZNM] 29e/236-1882.⁵⁸

53.

1623. január 7. Fogaras.

Bethlen Gábor lécfalvi Rátz Jánost, ki több háborús vállalatban hűségesen részt vett, a parasztlaportból kiveszi és lófősíti, és Lécfalván levő házat és örökségét minden adó és közteher alól mentesíti, azzal a kötelezettséggel, hogy ő és utódai jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal, páncélokkal, pajzsokkal s más hadieszközökkel az ország szüksége szerint mindig felkeljenek.

Kihirdetve Maksán, 1624. február 23-án, Háromszék közgyűlésén, Béli Kelemen kapitány és Daniel Mihály királybíró előtt.

Rátz Jenő sepsiszentgyörgyi lakos által bemutatott eredetiről a Székely Nemzeti Múzeum által készített hiteles másolat.

54.

1623. január 15. Székelyudvarhely (várában).

Bethlen Gábor fejedelem dálnoki Székely Balázst, ki minden hadivállalkozásban hűségesen részt vett, fiával, Bálinttal a lófő székelyek rendjéből kiveszi, nemesíti, és [nekik] a következő címet adományozza:

Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in quo homo integre in veste rubea erecto corpore suo naturali colore eleganter depictus esse, qui in manu ejus dextera tres spicas tritici apricando in monte viridi, sinistra vero gladium evaginatum habere et tenere conspicitur.

Háromszögpajzs kék mezejében zöld dombon vörös ruhát viselő, természetes színű [!] férfi, jobb kezében három búzagalászt, bal kezében kivont kardot tart.

Kihirdetve Maksán, 1624. június 8-án, Háromszék közgyűlésén, Béli Kelemen kapitány és Daniel Mihály előtt.

Eredeti, festett címer nélkül, zöld-vörös-barna zsinóron függő viaszfészkes pecséttel.

NB. A sisak leírása hiányzik.

Közölve: GÖDRI Ferenc 1910b; SzOkl, VI, 83. *Hártyák jegyzéke*, 27; [SZNM] 110/3-1891.⁵⁹

55.

1625. január 25. Gyulafehérvár.

Bethlen Gábor fejedelem dálnoki Abod Tamást, ki minden vállalkozásában részt vett, utódaival együtt a szabad székelyek rendjéből kiveszi és lófősíti, a szokott feltételek mellett.

Kihirdetve Maksán, 1625. június 7-én, Háromszék közgyűlésén, Béli Kelemen kapitány és Daniel Mihály előtt.

Eredeti, pergamenen, zöld-kék-lila zsinóron függő viaszfészkes pecséttel.

Hártyák jegyzéke, 28; Ltsz. 10895.⁶⁰

56.

1627. június 7. Gyulafehérvár.

Bethlen Gábor uzoni Márk Mihály lófőnek és általa Kuthy Péternek nemességét és címet adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area leo naturali suo colore depictus, anteriora erectus, dextra pedum calamum scriptorium, sinistra vero ense, sive frameam vagina nudam erectim tenere visitur. Super scutum galea militaris clausa est posita, quoniam contegit diadema regium gemmis et unionibus eleganter distinctum et ornatum, super quod calamus item scriptorius et ensis nudus astantes per se transversim positi sunt, ex cono vero galeae teniae, sive lemnisci variorum

⁵⁸ [Özv. Bernáld Mihályné sz. Eresztevényi Mária adománya. Szerk. megj.]

⁵⁹ [Özv. Cserey Jánosné adománya Imecsfalváról. Szerk. megj.]

⁶⁰ [Kiss Daniel állami tanító adománya Kálnokról. Szerk. megj.]

colorum hinc inde defluentes utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében természetes színű oroslán jobb mancsában íronádat, bal mancsában kivont kardot vagy dárdát[!] tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz egymáson keresztbe helyezett íronád és kivont kard.

Kihirdetve 1628. április 15-én, a gyulafehérvári országgyűlésen, Frater István ítélőmester által.

Pávai Vajna Elek marosvásárhelyi ítélőtáblai ítélőmester által 1828. június 27-én kiadott hiteles másolat.

Közölve: GÖDRI Ferenc 1910c.

Közlevéltár; [SZNM] 166d-1882.⁶¹

57.

1628. március 15. Fogaras.

Bethlen Gábor aldobolyi Rákossi Györgyöt és Pált utódaikkal együtt a szabad székelyek rendjéből kiveszi és lófölké teszi, azon kötelezettséggel, hogy jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal, pajzsokkal stb. jól felszerelve, a többi lófő székelyek szokása szerint, úgy az általános, mint a részleges hadivállalásokban az ország szüksége szerint megjelenni tartozzanak.

Kihirdette Lécfalván, 1628. május 27-én, Háromszék gyűlésén, Zólyomi Dávid főkapitány és Daniel Mihály királybíró előtt Veres János sepsiszéki jegyző.

Illyefalvi Gödri Ferenc, a Székely Nemzeti Múzeum elnöke által készített egyszerű másolat.

A Lib. Reg. [Gabr. Bethl.], XII, 88. lapon levő bejegyzés szerint az adományozás kelte 1628. április 18.

Gödri család iratai (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]) közt, *Aldobolyi Rákosi* jelzésű köteg.

58.

162... . január 7.

Bethlen Gábor málnási Imreh Istvánt és utódait a jobbágyi állapotból kiveszi és lófősíti, a szokott feltetelek mellett.

Málnási Imreh István, a háromszéki continua táblának assessora által, a szakadozott eredetiről 1790. október 10-én készített másolat.

A lófősítést nyert Imreh István unokái, István és János nemeslevelet szereztek.

Közlevéltári anyag; Ltsz. 8468[?].

59.

1630. április 25. Kolozsvár.

Brandenburgi Katalin marosvásárhelyi Kovács Pétert a paraszt és nemtelen állapotból kiveszi, nemesíti és címerrel tünteti ki.

Scutum videlicet militare coelestini coloris in cujus [campo] sive area homo integer rubra veste amictus, equo coerulei coloris insidens, vehementer currens, hasta deauratam duobus velis, superiori flavo, inferiori vero rubro exornatam, manibusque compressam tenere conspicitur; hinc Sol, illinci vero Luna nova locatur. Supra scutum galea militaris est posita, quam contegit corona sive diadema regium, gemmis variis exornatum, supra quod stella quedam perlucida oriri et radiari visitur. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében vörös ruhát viselő férfi egy kékelő (kék) színű, futó lovon ül, kezeivel egy aranyozott dárdát tart, amely felül egy sárga, lejjebb egy vörös foszlánnyal van díszítve; itt a Nap, emitt pedig az újhold van elhelyezve. A pajzson sisak, ékkövekkel díszített királyi koronával, amely fölött egy felkelő, ragyogó csillag sugárzik. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Eredetije az Erdélyi [Nemzeti] Múzeum Levéltárában.

Fényképmásolat; Ltsz. 9908.

60.

1630. május 3. Gyulafehérvár.

Brandenburgi Katalin papolci Kis Mihályt és fiait, Mihályt, Boldizsárt és Miklóst a lófők rendjéből kiveszi, nemesíti, és nekik címet adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area brachium humanum humerotenus resectum, mucrone sanguine consperso caput humanum collotenus abscissum transfixisse et erectim tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus eleganter distinctum; ex cono vero galeae tenie sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében levágott kar véres törrel levágott emberfejet tart felemelve. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Maksán, 1630. december 10-én, Háromszék közgyűlésén, Nemes Tamás háromszéki alkapitány [által].

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, vörös-sárga-kék-fehér zsinóron függő viaszfészkes pecséttel.

Közölve: SzOkI, VI, 115–116; GÖDRI Ferenc 1912a.

Hártyák jegyzéke, 30; [SZNM] 232-1880.⁶²

⁶¹ [Simó Dénesné adománya. *Szerk. megj.*]

⁶² [Fekete Károlynétól, Papolórol. *Szerk. megj.*]

61.

1630. június 25. Gyulafehérvár.

Brandenburgi Katalin udvarhelyi Csiki Ferencnek és feleségének, Istvánfi Katának nemességet és címert adományoz, és Székelyudvarhelyen levő házukat, Szász Lénárt és özvegy Szász Lukácsné Istvánfi Ilona szomszédságai között, minden közteher alól felmenti.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area brachium humanum lorica indutum, paulisper sursum levatum, ense undo, sanguine consperso, hominem quendam transfigurare visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit corona regia gemmis et unionibus exornata; ex cono tandem galeae teniae, sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utraque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében páncélos kar véres kardot tart, mellyel egy embert dőf át. A pajzsra zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdette 1630. július 28-án, Székelyudvarhelyen, szentdemeteri Balassi Ferenc főkapitány és fiátfalvi Székely Mózes királybíró jelenlétében, Szöllősy Ferenc széki jegyző.

Magyargyerőmonostori Kabós Dániel kormányzó titkár által Nagyszébenben, 1838. március 29-én kiadott hiteles másolat.

[Közölve: GÖDRI Ferenc 1912b.]

Gödri család iratai (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]) közt, *Bialis*-köteg.

62.

1630. október 10. Kolozsvár.

Bethlen István, mint fejedelem, málnási Málnási Istvánt hadiszolgálatiért utódaival együtt a szabad székelyek sorából kiveszi és lófősíti, azon feltételekkel, hogy a többi lófők szokása szerint, jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal stb. felszerelve, úgy az általános, mint részleges hadivállalkozásokban megjelenni tartozzanak.

Kihirdetési záradék hiányzik.

Eredeti, pergamenen, függőpecsét nyomával.

Hártyák jegyzéke, 31; Ltsz. 12741.⁶³

63.

1631. január 16. Gyulafehérvár.

I. Rákóczi György fejedelem alsócsernátoni Vajda Istvánt, ki a hadivállalatokban mindig hűsége-

sen részt vett, és fiait, Mihályt, Györgyöt, Balázst, Gergelyt, Lukácsot utódaikkal együtt a lófők rendjéből kiveszi, nemesíti és címerrel tünteti ki.

Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in cujus campo sive area homo integre amictu candido indutus sinistra manu hastam militarem velis dependentibus erectam, dextra vero mucronem vagina nudum sanguine conspersum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, cujus verticem diadema regium gemmis, unionibus variegatum contegit. Ex cono galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utraque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambitum et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében fehér[!] öltözetet viselő férfi jobb kezében zászlós lándzsát, bal kezében kivont véres kardot tart. A pajzsra zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdették Maksán, 1632. január 20-án, Háromszék közgyűlésén, Daniel Mihály és Nemes Tamás előtt.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, vörös-zöld-kék zsinóron függő, viaszfészkes pecséttel.

Hártyák jegyzéke, 31/a; Ltsz. 13480.⁶⁴

64.

1631. [február 1.] Nagyvárad.

I. Rákóczi György fejedelem árkosi Mihály Mátét és fiát a szabad székelyek rendjéből kiveszi és lófősíti, a szokott feltételek mellett. Árkoson levő házukat, egyfelől Nagy János darabant, másfelől Mihály Bálint lófő szomszédságai közt, minden adó és közteher alól mentesíti.⁶⁵

Gödri Ferenc Székely Nemzeti Múzeum-igazgató[választmányi elnök] által, az eredetiről 1893. szept. 1-jén készített, kivonatos másolat.

Gödri-iratok (Ltsz. 8486. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]), *Árkosi Mihály*-köteg.

65.

1631. április 24. Várad.

I. Rákóczi György fejedelem telegdi Bakó Istvánt és utódait a paraszt és jobbágyi állapotból kiveszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare rubei coloris, in cujus campo sive area homo integer lorica, casside, aliisque militaribus Hungaricis ornamentis instructus, acinacem strictum tenere, aliumque hominem scilicet integrum hacce casside, aliumque ferreo amictu more

⁶³ [Péter Lajos adománya. Szerk. megj.]

⁶⁴ [Özv. Vayda Zsigmondné adománya. Szerk. megj.]

⁶⁵ Címerük: „kék pajzsban fekete lovon ülő mellvértes, lábpan-

célos, sisakos vitéz, jobb kezében kivont egyenes tört forgatva. A pajzs fölött koronás zárt sisak. Foszlányok mindkét oldalon: veres, ezüst.” (PÁLMAY József 1901, 302.)

Germanico a vertice captis usque ... indutum et contentum fugienti similem hanc sequi ac transficere velle conspiciatur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis, atque unionibus decenter variegatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti potentiose ambiunt et exornant.

Címerpajzs vörös mezejében vértet és sisakot viselő és minden más magyar harci eszközzel felszerelt, egész alakos férfi [egyik kezében] szablyát, [másik kezében] sisakot és vértet német módra viselő emberalakot tart fejénél fogva ... mint menekülőt elkapni és leszúrni akarja. A pajzson nyílt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1631. június 28-án, a gyulafehérvári országgyűlés 5. napján, Toroczkai Mihály ítélőmester által.

Hadadi Bodoni József Doboka megyei assessor és Ujlaki Sámuel nemes ember által kiadott hiteles másolat után 1800-ban készült egyszerű, nagyon hibás és értelmetlen másolat.

Az *illyefalvi Gödri-család iratai* (Ltsz. 8468 [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]) közt.

66.

1631. június 24. Gyulafehérvár.

I. Rákóczi György fejedelem imecsfalvi Buda Bálintot és utódait régi lófőségükben megerősíti, a szokott feltételek mellett, és házát Imecsfalván, a Csusz István és Cziba Balázs szomszédságában, minden közteher alól mentesíti.

Kihirdetve Maksán, 1631. október 23-án, Háromszék közgyűlésén, Daniel Mihály előtt.

Eredeti, pergamenen, függőpecsét nyomával.

Közölve: SzOkl, VI, 122.

Hártyák jegyzéke, 32.

67.

1633. április 25. Gyulafehérvár.

[I.] Rákóczi György fejedelem egerpataki Kónya Jánost és általa fiát, nagyborosnyói Kónya Ferencet, és unokáit, Kónya Balázst, Mihályt és Jánost a lófő állapotból kiveszi, nemesíti, és címert adományoz [nekik].

Scutum videlicet militare coelestini coloris in cuius campo sive area homo quidam candido amictu indutus, dextra manuum ense seu gladium vagina nudum, sinistra vero tres quasdam spicas tritici bene maturos erectim tenere visitur. Supra scutum galea militaris auro intercusca clausa est posita, quam contegit

diadema regium; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében fehér[!] öltözetet viselő férfi, jobb kezében kivont kardot, bal kezében három érett búzakaralászt tart. A pajzson zárt sisak arany irhával[?], királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Maksán, 1633-ban, Háromszék közgyűlésén, Daniel Mihály és Nemes Tamás előtt.

Nagyszébenben, 1768. július 2-án, Tamás Mihály és Tőkés László kiküldött kancelláriai írnokok és jegyzők által kiadott hiteles másolat.

[Közölve: GÖDRI Ferenc 1912c.]

Közlevéltár, 1626–1650. köteg.

68.

1633. május 10. Gyulafehérvár.

I. Rákóczi György alsócsernátoni Molnár Istvánt és Jánost a lófő rendből kiveszi, nemesíti és címerrel tünteti ki.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo sive area leo quidam naturali suo colore depictus posterioribus erectus stare, anterioribus autem vero eisdem evaginatum sursum tenere, altero autem pedibus columne aurea im...ti visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita quam contegit diadema regium gemmis utque unionibus decenter exornatum, ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében természetes színű ágaskodó oroszlán egyik lábában kivont kardot, másik lábában arany oszlopot tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Másolat. Kolozsvári eredetije függőpecséttel.

Közölve: KELEMEN Lajos 1912.

69.

1635. február 10. Fogaras.

I. Rákóczi György fejedelem sepsiszentgyörgyi Nagy Balázs táblai írnokot és esküdt jegyzőt és általa testvérét, Nagy Istvánt, utódaikkal együtt újra nemesíti, és Sepsiszentgyörgyön, a Nagy utcában levő házukat, keletről a Nyerges Péter, nyugatról a keskeny kapu szomszédsága közt, mindennemű adó és közteher alól mentesíti.

Címerleírás nincs.

A marosvásárhelyi kir. tábla által 1796. május 30-án kiadott nemességigazoló perből. Kiadta homoródszentpáli Szentpáli Elek.

Gödri-[ok]levelek (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]), 1550–1880. [köteg] közt.

70.

1635. november 4. Kásonújfalú.

I. Rákóczi György fejedelem barátosi Barra Balázs és Péter, Finta János, András István, Péter, Gábor, Miklós és Balázs, Jakó György és János, Bitai Miklós és Gergely, Bucs (Buczy) György szabad székelyeket és utódaikat lófősíti, Barátoson lévő jószágait, azonkívül Finta Jánosnak Haralyban levő jószágát is mindennemű adótól mentesíti.

Barátosi András István által 1795. június 6-án készített másolat.

A barátosi Bucsi család iratai közt; [SZNM] 173-1902.⁶⁶

71.

1635. december 5. Kolozsvár.

I. Rákóczi György fejedelem bikfalvi Vajda Ferencet és fiait, Istvánt és Mihályt nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet coelestini coloris, in cujus campo sive area homo integer amictu candido indutus equo albo insidens, hastam militarem tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, cujus verticem diadema regium gemmis unionibusque variegatum exornat. Ex cono autem galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utraque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében fehér[!] öltözetet viselő, fehér[!] lovon ülő férfi lándzsát tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Maksán, 1640. június 6-án, Nemes Tamás háromszéki kapitány és Daniel Mihály jelenlétében.

Hiteles másolat a marosvásárhelyi kir. tábla által 1793. január 21-én kiadott nemességigazoló perből.

Törzsgyűjtemény, Péter-letét.

72.

1637. július 18. Gyulafehérvár.

Rákóczi György medeséri Sándor Miklóst és Jánost a paraszt és nemtelen állapotból kiveszi, nemesíti, és címert adományoz [nekik].

Scutum videlicet militare rubri coloris, in cujus campo sive area homo integer lorica indutus amictuque celulea equo nigro insidens, manuqua pastam duobas

velis ornatuam tenens, equitare visitur. Supra scutum galea miliatris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter variegatum et exornatum; ex cono vero galeae tenive, sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utraque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs vörös mezejében vértet viselő, fekete lovon ülő férfi, a vezetőszarat két zászló díszíti. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Fényképmásolat. Eredetije függőpecséttel.

73.

1638. október. Gyulafehérvár.

I. Rákóczi György Vajna Dávidot és általa testvéreit, pávai Vajna Györgyöt, Gáspárt és Mihályt a lófő rendből kiveszi, nemesíti, és részükre címert adományoz.

Fényképmásolat. Eredetije függőpecséttel.

74.

1641. január 22.

I. Rákóczi György kézdivásárhelyi Vásárhelyi Istvánnak hívséges szolgálataiért címeres levelet adott, mely 1642. február 26-án tartott országgyűlésen Cseffi László ítélőmester által kihirdetett.

Az Országos Levéltárban, az erdélyi királyi táblai iratok közt őrzött *Proclamationis protocollum*, 1826–1827. k. 268. lapjáról az Országos Levéltár által Budapesten, 1901. január 7-én kiadott hiteles másolat.

Az illyefalvi Gödri család iratai (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]) közt, *Vásárhelyi I.* jelzésű kötegben.

75.

1641. december 16. Kolozsvár.

I. Rákóczi György fejedelem sepsimagyarósi Magyarossy Elek, Tamás, Gáspár és Jakab, valamint nagyborosnyói Magyarossy Péter és Tamás lófő székelyeket nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area corona aurea est deposita, cuius e medio leo naturali suo colore, ore hianti depictus, umbilicotenens emergere, ac pedibus anterioribus mucronem seu gladium evaginatum sanguinaequa tinctum sursum flexum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam [contegit] diadema regium gemmis atque unionibus decenter exornatum. Ex cono vero galeae tenie sive lemnisci variorum colorum hinc

⁶⁶ [Csorja József gimnazista tanuló (Székely Mikó Kollégium) gyűjtése. Szerk. megj.]

inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében arany koronából növekvő természetes színű, kitátott szájú oroszlán melső lábában kivont véres tört tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Maksán, 1642. szeptember 22-én, Háromszék közgyűlésén, Basa Tamás főkirálybíró előtt.

Laborfalván, 1760 szeptember 20-án az eredetiről ... János széki jegyző által kiadott hiteles másolat. Közölve: GÖDRI Ferenc 1912d.

Közlevéltár, 1626–1650. évi köteg.

76.

1642. február 21. Gyulafehérvár.

I. Rákóczi György fejedelem eresztevényi Eresztevényi Istvánt, a székely lovasok alhadnagyát, ki alhadnagysága alatt a székely lovasokat minden háborúban és hadivállalatban dicséretesen vezette, a lófő rendből kiveszi, nemesíti, és címert adományoz neki.

Scutum videlicet triangulare coelestini coloris, in cuius campo sive area brachium quoddam humanum lorica indutum pugionem evaginatum sursum porrectum tenere. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter adornatum, ex quo iterum brachium humanum priori haud dissimile pugione evaginato arrepto evenire visitur; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében páncélos kar kivont tört tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz az előzővel megegyező kivont tört megragadó kar. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Maksán, 1643. március 30-án, Háromszék közgyűlésén, Basa Tamás főkirálybíró előtt.

Eredetije pergamenen, festett címerrel, piros-kehér-kék-arany zsinóron, viaszfészkes függőpecséttel.

A könyöklő kar ruházata vörös, a tör markolata aranyszínű. Takarók vörös-ezüst, kék-arany.

Közölve: SzOkl, VI, 166–168; GÖDRI Ferenc 1912e.

Hártyák jegyzéke, 34; [SZNM] 21g/68-1882.⁶⁷

Megvan még a gyulafehérvári káptalan által 1771. május 12-én kiadott hiteles átiratban. (*Közlevéltár*, 1769–1780. [SZNM] 29/236-1882.)

⁶⁷ [Özv. Bernáld Mihályné sz. Eresztevényi Mária adománya. Szerk. megj.]

77.

1643. június 18. Gyulafehérvár.

[I.] Rákóczi György fejedelem kovásznai Csutak Györgyöt és Lászlót a lófősből kiveszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris triangularem erectum, in cuius campo sive area equus fugienti similis ac homo integer tunica et amictu rubei coloris gladio et armis militaribus composita indutus, dextra hastam fortiter tenere, sinistra vero manibus frenum equi dirigere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambitur et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében vágató ló, vörös inget és ruhát, kardot és fegyvereket viselő férfi jobbajával lándzsát, bal kezében a ló kantárát tartja. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, kissé rongált, piszkos állapotban, függőpecsét nyomaival, kihirdetési záradék nélkül.

NB. A ló színe fehér.

Hártyák jegyzéke, 35; Ltsz. 12687.⁶⁸

78.

1648. december 1. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György fejedelem több gyergyószéki székely bizonyoságlevelét átírja, mely szerint szárhegyi Veres Istvánt a plebejusi paraszt állapotból kiveszi és nemesíti.

Címer adományozásáról és -leírásról nincs szó.

Kihirdetési záradék nincsen.

Eredeti, pergamenen, igen bepiszkított és emiatt sok helyen olvashatatlan állapotban, vörös-sárga-kék zsinóron töredezett, sárgaviasz fészkes függőpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 36.

79.

1649. június 18. Déva.

II. Rákóczi György fejedelem szárazajtai Kathona Jánost és utódait a szabad székelyek sorából kiveszi és lófősíti, azon kötelezettségekkel, hogy jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal, pajzsokkal, páncélokkal, kopjakkal és más hadifegyverekkel felszerelve, a többi lófő székelyek szokása szerint a hadivállalatokban megjelenni tartozzanak.

Kihirdetve Maksán, 1650. február 28-án, Háromszék közgyűlésén, Basa Tamás főkapitány előtt.

⁶⁸ [Abod Lajos tanár adománya Kovásznáról. Szerk. megj.]

Eredeti, pergamenen, sárga-kék függő zsinórral. A pecsét hiányzik.

Magyarherepei Herepei Jánosnak, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatójának letétje; Ltsz. 13411.

80.

1649. július 6. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György fejedelem sepsinagybaconi Molnár Györgyöt, Pétert és Dánielt, kiknek nagyatyjuk Báthory István lengyel király- és erdélyi fejedelemtől már kapott lófősítést, a szabad székelyek sorából kivesszi, és az igazi lófő székelyek rendjébe helyezi, azon feltételek mellett, hogy jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal, pajzsokkal stb., a lófők szokása szerint, úgy az általános, mint részleges hadivállalatokban megjelenni tartozzanak.

Kihirdetve Maksán, 1649. november 27-én, Háromszék közgyűlésén, zabolai Basa Tamás előtt.

Eredeti, pergamenen, fekete-fehér-sárga zsinóron függő viaszfészkes pecséttel.

Hártyák jegyzéke, 37; Ltsz. 1699.⁶⁹

81.

1649. november 13. Beszterce.

II. Rákóczi György középajtai Márk Istvánt és fiait, Gergelyt, Istvánt a szabad székelyek rendjéből kivesszi, lófősíti, a szokott kötelezettségek mellett.

Kihirdetve ... 1649. december 20-án, Basa Tamás háromszéki főkapitány előtt.

Eredeti, zöld-fehér zsinóron. Függőpecsétje hiányzik.

Hártyák jegyzéke, 38/a; Ltsz. 14741.⁷⁰

82.

1650. február 27. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György fejedelem Bogdány Istvának, a köröstarcsai Vér Ferenc szolgájának, és általa testvérének, a kisebb nemességből kivéve, nemességet és címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo sive area homo integer viri habitu indutus, auratoque gladio succinctus equo insidens, dextra hastam fortiter tenere, sinistra vero manibus fraenum dirigere conspicitur. Supra scutum galea militaris aperta est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus apprime ornatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld öltözéket viselő, arany karddal felövezett, lovon ülő férfi, jobbjaiban

lándzsát, bal kezében a ló kantárát tartja. A pajzson nyílt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

A XXV. sz. Királyi Könyvben lévő bejegyzésből az Országos Levéltár által Budapesten, 1903. szeptember 24-én kiadott hiteles másolat.

Kovácsnai Bogdán család iratai közt, III. köteg, XXI. csomó.

83.

1650. március 20. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György fejedelem bölöni Sikó Pétert hűséges szolgálataiért a miklósvárszéki szabad székelyek közül kivesszi, és az igazi lófő székelyek közé sorozza, azon kötelezettséggel, hogy jó lóval, kardokkal stb. mindig megjelenni tartozzék.

A gyulafehérvári káptalan osztályában őrzött XXV. sz. *Lib. Reg.* 22–23. oldaláról a Magyar kir. Országos Levéltár által 1892. dec. 29-én kiadott hiteles másolat.

A bölöni Sikó [ok]levelek közt; Ltsz. 9050.

84.

1651. február 10. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György fejedelem felsővadászi Rákóczi Zsigmond szolgáját, barátosi Bucsi Istvánt és általa testvérét, Bucsi Mihályt a nemtelen állapotból kivesszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet, militare erectum coelestini coloris, in cuius campo sive area corona aurea est deposita, ex qua ursus quidam naturali colore depictus lingua exerta eminens, uno pedum anterior frameam evaginatam sanguine tinctam tenere visitur. Supra scutum galea militaris aperta est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter ornatum. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében arany koronából növekvő, természetes színű, kiöltött nyelvű medve egyik melső mancsában véres kivont[!] dárdát tart. A pajzson nyílt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1651. február 20-án, a gyulafehérvári országgyűlésen, Veres Ambrus ítélőmester által.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, vörös-sárga-kék zsinóron függő sárga viaszfészkes pecsét töredékeivel.

Hártyák jegyzéke, 39; Ltsz. 12742.⁷¹

⁶⁹ [A brassói Molnár János adománya. *Szerk. megj.*]

⁷⁰ [Tunyogi Csapó Endre adománya. *Szerk. megj.*]

⁷¹ [Bucsi Domokos adománya Barátosról. *Szerk. megj.*]

85.

1651. március 1. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György bikfalvi Kovács Jánost és János nevű fiát, valamint utódaikat, eddig is nemesi joggal élőknek nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area grus naturali suo colore depictus alterum pedum stare, altero paululum elevato lapidem unguibus compressum, rasto⁷² vero sertum laureum in spiram contortum tenere visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter variegatum super quo grus similis stat. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utraque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében természetes színű, fél lábón álló daru, másik, kissé felemelt lábában követ, csőrében babérkoszorút tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz ugyanaz a daru. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Nagyenyeden, 1651. május 22-én, Fehér megye közgyűlésén, Köröspataki János Fehér megyei jegyző által.

Csabai N. József orbaiszéki jegyző által Kovásznán, 1792. május 4-én kiadott hiteles másolat.

Közlevéltár, 1651–1668. évi köteg.

86.

1654. február 1. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György fejedelem átírja Bocskai István által 1606. április 7-én, Kassán kelt, Hodor Kelemen kézdivásárhelyi ref. papnak adott nemeslevélét unokáira, albisi Barabás Péter, Mihály és György részére, és egyúttal Hodor Kelemen kézdivásárhelyi nemesi házát átruházza nevezett testvérekre.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area integre homo habitu sacerdotali indutus erectus, aperto capite stans, leva librum apertum tenere, dextera autem manibus, velute concionaturus gestare conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit corona regia gemmis et unionibus scite variegat, in cujus summa parte grus naturalis suis pennis depicta, rostro calamum, dextro autem pede lapillum elevatum stringere cernitur; ex cono autem galeae, teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utramque scuti partem pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében papi öltözékbe öltözött, egész alakos, fedetlen fejű férfi jobb kezében nyitott könyvet tart, bal kezét prédikáláshoz eme-

li. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz természetes színű, egész alakos daru, csőrében írónádat, felemelt jobb lábában követ tart. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1654. december 17-én, Kézdivásárhely város gyűlésén, Basa Tamás főkapitány előtt. Háromszék közgyűlésén történt kihirdetése: olvashatatlan.

Eredeti, pergamenen, festett címer nélkül, fejedelmi papírpecséttel.

Néhány kisebb eltérés van az 1606. április 7-i leírás és az átírat között.

Hártyák jegyzéke, 40.

87.

1655. április 30. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György erdélyi fejedelem felsőcsernátoni Torjai Péter barátosi református papot a paraszti állapotból kiveszi, nemesíti, és neki a következő címert adományozza:

Scutum videlicet militare coelestini coloris in cujus campo, sive area homo quidam ecclesiastica veste indutus, sinistra biblia sacra tenere, dextra vero manibus eorum falia⁷³ volvere et revolvere visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter exornatum, ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utraque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében főpapi öltözékbe öltözött férfi baljában biblia, jobb kezében kigöngyölt és összetekert levél. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1658. március 23-án, Lécfalván, Háromszék közgyűlésén, Mikes Kelemen háromszéki főkapitány által.

Eredeti, vörös-fehér-zöld-sárga színű selyem zsinóron függő viaszfészkes pecséttel.

A kezdetleges címerképen a takarók színe mindkét oldalról vörös-ezüst.

Az SZNM [gyűjtemény-]levéltárában.

88.

1655. június 28. Ploesti⁷⁴ tábor.

II. Rákóczi György fejedelem az Udvarhelyszékhez tartozó Bardoc-fiúszéki, hermányfalvi Deseő Jakabot, idősebb Peteő Györgyöt, Bálintot és Jánost, Boda Jánost, Damokos Ferencet, Barrabás Istvánt és Bálintot, idős Albert Jánost, Hajdu Gergelyt és

⁷² Valószínűleg elírás, *rostrum* helyett.

⁷³ *Folium*.

⁷⁴ A havaselvi *Ploiești* (Románia).

Keőfaragó Jánost, úgyszintén utódaikat a szabad székelyek rendjéből kiveszi és lófősíti, azon kötelezettséggel, hogy jó lovakkal, kardokkal, sisakokkal stb. felszerelve, a többi lófő székelyek szokása szerint, úgy az általános, mint részleges hadiválalkozásokban az ország szüksége szerint megjelenni tartozzanak.

Kihirdetve Keresztúrfalván, 1659. november 15-én, vargyasi id. br. Daniel István udvarhelyszéki főkirálybíró előtt, Udvarhelyszék közgyűlésén, küüllőfalvi Lukácsfi János udvarhelyszéki jegyző által.

Eredeti, pergamenen, vörös-fehér-sárga-zöld színőron függő viaszfészkes pecséttel.

Hártyák jegyzéke, 41.

89.

1655. július 6. S[z]troesti tábor.

II. Rákóczi György fejedelem a különböző időben és vállalkozásokban dicséretesen és hűségesen részt vett alább felsoroltakat a szabad székelyek sorából kiveszi és igaz lófökké teszi, azon kötelezettséggel, hogy ők és utódaik jó lovakkal, páncélok stb., puskaporral és golyókkal jól felszerelve, ha az ügy követeli, lóról is leszállva, a gyalogok módjára a haza szolgálatára harcolni készek legyenek.

Lengyelfalvi Nagy János és István, András Mihály, Ambrus Ferenc, Péter Bálint, Bálint Mihály, dobófalvi Illyés István, Sámán Márton, Ambrus György, Pál Lukács, Dobói János, Mihály, Ferenc és Gergely, Lőrinc Gergely, Csiki Mihály, Boldisár István, vágási Szász István, Orbán Gergely, Bartalis György, Antal Péter, Balázs György, Lukács Bálint, Dióssi János, farcádi Nagy Ferenc, Szász István, Lázár András, Orbán János és Péter, Szabó András és Lőrinc, Vas István, Lázár János, Kandó Bálint, csehérdfalvi Csiszár János, szombatfalvi Boldisár György, Berkessi István, Miklós János, István Mihály és Pál János.

Kihirdetve Székelyudvarhelyen, 1656. május 20-án, a szék ülésén, vargyasi Daniel Ferenc főkirálybíró előtt, Koncz András udvarhelyszéki jegyző által.

Pálffi Dénes udvarhelyszéki jegyző által Székelyudvarhelyen, 1764. március 9-én kiadott hiteles másolat.

Közlevéltári anyag, 1651–1688. évi köteg.

90.

1655. november 6. Beszterce.

II. Rákóczi György fejedelem kézdivásárhelyi Kovács Pétert feleségével, Hankó Erzsébettel, és testvérével, Kovács Istvánnal nemesíti, és a következő címert adományozza nekik:

In cujus campo sive area homo integer umbilicotenus emergeus hyerolyphicum cristiani militis thorace et Casside indutus, dextra volumen bibilicum deauratum cum inscriptione Hebreas idioma symboli, sinistra

clypaeum tenere positamque in conspectum coronam velut adesturus[?] intueri cernitur. Supra scutum galea militaris aperta craticulata est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus preciosis decenter exornatum pugione transfixum, cujus summitatem grus integer alis expansis occupat, qui altero pedum stare, altero ramusculum palmae accipere tenere faucibusque annulam auream stringere visitur.

[Címerpajzs] mezejében növekvő, mellvértet és sisakot viselő keresztény vitéz, jobbában héberül írt című aranyozott könyvet, baljában pajzsot tart, ... korona látható. A pajzson rostélysisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített, tőrrel átdöfött királyi koronával. A sisakdísz egész alakos, fél lábón álló daru, másik lábában pálmaágot tart, nyakán arany gyűrű.

Egyszerű kivonatos másolat.

A kézdimartonfalvi Kovács család iratai között.

91.

1655. ... 6. Kolozsvár.

II. Rákóczi György fejedelem Daróci András kolozsvári ref. kántornak, általa feleségének, Mátyus Annának, és gyermekeinek, Daróci Sámuelnek, Évának, Zsófiának, valamint testvérének, bagosi Daróci Tamásnak és leányának, Juditnak, kik különben eddig is nemesek voltak, nemességet és címet adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area cygnus super coronam auream uno pedestare, altero autem pugionem evaginatum sursum parrectum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris aperta est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae teniac sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében arany korona felett egy lábón álló hattyú, másik felemelt lábában kivont tört tart. A pajzson nyílt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1657. szeptember 26-án, Kolozs megye törvényszékén, árkosi Benkő Bálint Kolozs megyei jegyző által.

Egyszerű másolat Herepei János, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója adományából.

Leltározás alatt. [?]

92.

1658. március 18. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György fejedelem Szabó Istvánt, Fehér megyei jószágának főbírját és általa feleségét, Szászsebesi Susát[?], valamint utódaikat a nemtelen állatpótból kiveszi, nemesíti, és címet adományoz nekik.

Scutum videlicet militare erectum cerulei coloris quadriangulare, cujus fundum caespes viridis occupat, et in eo media manus humero tenuis resecta palmam tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter exornatum; ex cono galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu marginis ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Négyszögletű pajzs kék mezejében zöld pázsiton levágott kar palmaágot tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdettetett 1658. április 25-én, a gyulafehérvári országgyűlésen, Lázár György ítélmester [által].

Eredeti, pergamenen, festett címer nélkül. Fügőpecsét hiányzik.

Közölve: GÖDRI Ferenc 1912f.

Hártyák jegyzéke, 42; [SZNM] 124e-1885.⁷⁵

93.

1658. április 11. Gyulafehérvár.

II. Rákóczi György fejedelem lécfalvi Csákány Istvánt és fiait, Pált, Jánost, Benedeket és Istvánt, úgyszintén Csákány Ferencet és fiait, Boldizsárt és Mihályt a kisebb nemességből kiveszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris triangulare, cujus fundum caespes viridis occupat et in equo fugienti similis, ac homo integer armis indutus eidem assidens, dextra ensem evaginatam sursum porrectum, sinistra vero manibus freno equum dirigere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu marginis ipsius scuti pulcherrime ambitum et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében zöld pázsiton vágató ló, mellette egész alakos, fegyvereket viselő férfi jobbában kivont kardot, bal kezében a ló kantárát tartja. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1658. április 13-án, a gyulafehérvári országgyűlés kilencedik napján.

Herepei János, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója által 1929. április 4-én készített egyszerű másolat.

Eredetije Csákány Vilmos márkosfalvi ref. kántor asztalos birtokában. Az eredetiről lemásolta Daróczi Ferenc vistai ref. pap, erről pedig deesi Daday István semesnyei ref. lelkész.

94.

1659. szeptember 8. Pozsony.

[I.] Lipót magyar király Ramenik Mihályt és általa feleségét, Bertók Ilonát, továbbá Thobiás Andrást, Mihályt, másik Thobiás Andrást, Óváry Andrást és Oláh Györgyöt a nemtelen állapotból kiveszi és nemesíti, és nekik a következő címert adományozza:

Kék színű katonai álló pajzs, melynek alján zöld mezőben arany korona van, ezen egy természetes színben festett griff jobb lábával kivont egyenes kardot, bal lábával üstökénél fogva egy török főt a pajzs jobb oldala felé látszik tartani. A pajzson katonai sisak fekszik, melyet egy növekvő, az alul levőhöz mindenképpen hasonló griff ékesít. A sisak tetejéről vagy csúcsáról egyik oldalon kék és sárga, másik oldalon fehér és vörös rojtok vagy pólyák lógván le, a pajzs széleit szépen körülveszik és ékesítik.

Kihirdetve Borsod megye törvényes székének ülésén, 1660. január 20-án, Geőze István alispán, Forgó Pál, Szentpéteri István, Bekeny János, Aszalay Mátyás táblabírák előtt, Szepessy Pál törvényszéki jegyző által.

Újabbkori, hitelesítés nélküli magyar fordítása Péter Lajos háromszéki megyei levéltáros inatai között.

95.

1660. március 17. Nagyszebeni tábor.

II. Rákóczi György fejedelem haralyi Sidó Jánost és fiait, Andrást és Jánost a kisebb nemességből, melyben születtek, kiveszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris triangulare, cujus fundum caespes viridis occupat, in cujus campo sive area homo quidam integer caerulea indutus veste, rubro insidens equo, manuum dextra ensem nudum capite hostili transfixum sursum porrectum tenere, sinistra vero frenum equi dirigere conspicitur. Supra scutum galea militaris est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter exornatum, ex cono autem galeae, teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utramque scuti-partem pulcherrime ambiunt et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében zöld gyp, melynek mezejében kék öltözetet viselő, egész alakos, vörös lovon ülő férfi jobb kezében karddal át-döfött fejet tart, bal kezében a ló kantárát tartja. A pajzson sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Maksán, 1661. január 20-án, Háromszék közgyűlésén, Mikes Kelemen főkapitány előtt.

Jegyzet: Haralyi nobilis Sidó András producálván ármálisát a Szék előtt azért, hogy maga idegen

⁷⁵ [Özv. Cserey Jánosné adománya Imecsfalváról. Szerk. megj.]

országgra szándékoznán menni, ha casu quo valami szerencsétlenség érné, és ármálisa el találna veszni, légyen megmaradó a protocollumban.

Megtartá pedig két nemes ember világosan, hogy az ármálisban inserált Sidó Jánosnak, kinek fiai András és János, András deficiált, Jánosnak mostani, életben levő fia András. Andrásnak két kisdéd fia actu életben András és János.

Orbai törvényszéki jegyzőkönyv 1759–1763. évi kötetének 111–112. lapján, 1760. április 15-ről.

96.

1664. május 26. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály fejedelem kökösi Dobolyi, másképp Gödri Istvánt, curiájának és jószágainak gondozóját és általa testvéreit, Jánost és Bálintot a paraszt állapotból kivesszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum triangulare rubei coloris, cujus fundum unda marina ventibus undique nimium agitata occupat, medio cujus homo quidam viribus destitutus fluctuatur et rupem aqua enatam conscendere manumque dextra calanum scriptorium tenere conspicitur. Supra scutum vero galea militaris aperta est posita, ex qua iterum brachium humanum, humerotenus resectum, gruem naturali colore depictum, vigilantibus oculis conspicientem, altero pedum innixum stare, altero lapillum tenere visitur; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci a dextra aurei et coelestini, a sinistra vero partibus rubei et albi coloris undique defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Háromszögpajzs vörös mezejében hullámozó tengerből előtűnő sziklán álló férfi jobb kezében írónát tart. A pajzson nyílt sisak. A sisakdísz emberi kar, természetes színű, éber szemmel vigyázó, fél lábon álló, másik lábában követ tartó daru. A sisaktakaró a jobb oldalon arany-kék, a bal oldalon vörös-fehér[!].

Az Országos Levéltár által 1892. december 14-én kiadott hiteles másolat és a 18. század végén készült egyszerű másolat.

Az illyefalvi Gödri család iratai közt (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok])

97.

1664. december 6. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály fejedelem uzoni Kováts Gergelyt és Felszegi Györgyöt és utódaikat a gyalog rendű állapottól kivesszi és lófősíti, azon feltétellel, hogy jó lóval, karddal, sisakkal stb. úgy általános, mint részleges felkelésekben hűségesen jelenjen meg.

Kihirdetve Rétyen, 1677. július 31-én, Háromszék közgyűlésén, Nemes János háromszéki főkapitány által.

Eredeti, pergamenen, vörös-fehér-zöld zsinóron függő fatokos viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 43; Ltsz. 11118.⁷⁶

98.

1666. április 15. Balázsfalvi tábor.

Apafi Mihály fejedelem kisnyújtódi Kerepeczi Pétert és testvérét, Kerepeczi Jánost fiaival, Mihállyal, Györggyel és Jánossal, továbbá kézdialmás Mihályt a kisebb nemességéből kivéve, megnesemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, in cujus campo sive area equus quidam subniger saltanti similis stare, super ecque homo quidam catractatus sedere, dextra signum, sive vexillum deaureatum tenere, sinistra vero manuum equum agere visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében fekete szökkenő lovon ülő páncélos férfi jobbában aranyozott zászlót, bal kezében a ló kantárát tartja. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Sepsiszentiványban, 1667. április 15-én, Háromszék közgyűlésén, Nemes János főkapitány előtt.

Eredeti, pergamenen, festett címer nélkül, vörös-fehér-zöld zsinóron függő fatokos viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 43; Ltsz. 9509.⁷⁷

99.

1667. március 12. Fogaras.

Bornemissza Anna dridifi Gorhun Jánost, ki úgy maga, mint elődei Fogaras várában hűséggel szolgáltak, boéri szabadsággal ajándékozta meg, azzal a feltétellel, hogy tisztességes köntössel és fegyverrel mindig hűségesen szolgáljanak, a vár tisztjétől függjenek.

Kihirdetve Fogarason, 1668. február 7-én, a boérok törvényes székén, nagyberivói Boér István fogarasi provisor által.

Eredeti, pergamenen, kék zsinóron függő fatokban levő viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 44; [SZNM] 36ka-1886.⁷⁸

⁷⁶ [Elekes Andor adománya. Szerk. megj.]

⁷⁷ [Az ozsdolai Boros László adománya. Szerk. megj.]

⁷⁸ [Szentiványi Kálmán adománya Nyáradgálfalváról. Szerk. megj.]

100.

1668. január 19. Beszterce.

Apafi Mihály fejedelem hilibi Ördög Tamást és fiát, Istvánt a kisebb nemességéből kivéve, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris triangulare, in cujus campo sive area brachium quoddam humanum humeroterus resectum superque rubicunda vestitu, ferro cubitali munitum, caput Turcicum districto mucrone transfixum erigere sursumque tenere visitur. Supra scutum autem galea militaris clausa est posita, quam contegit corona regia gemmis et unionibus decenter undiquaque exornata et variegata ex qua similiter brachium humanum priori per omnia simile similiterque caput Turcicum transfixum erigere triumphantique confirmiter spectandum tenere conspicitur. Ex cono vero galeae militaris teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Háromszögpajzs kék mezejében vörös ruhát viselő emberi kar törrel átdöfött, levágott török fejlet tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz az előzővel mindenben megegyező, átdöfött török fej. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1688. február 3-án, a Besztercén tartott országgyűlésen, Sárpataki Márton ítélmester által.

Eredeti, pergamenen, festett címer nélkül, vörös-fehér-zöld zsinórral. A függőpecsét hiányzik.

Hártyák jegyzéke, 45; Ltsz. 11376.⁷⁹

101.

1668. november 1. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály fejedelem zágoni Guruzda Imrét, Györgyöt, valamint teleki Zakariás Mátét és általa fiait, Zakariás Ferencet és Balázst a lófő rendből kiveszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, cujus fundum unda marina fluctibus undique jactata occupat, in qua corona aurea est deposita, unde brachium quoddam humanum humerotenus resectum ensem sursum porrectum tenere visitur: Supra scutum autem galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis, atque unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrisque oras, sive margines ipsius scuti pulcherrime ambitur et exornant.

Címerpajzs kék mezejében hullámozó tengerből kiemelkedő kar arany koronát tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi

koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1669. május 10-én, Háromszék közgyűlésén, Béli Pál főkirálybíró előtt.

Egyszerű, 18. századbeli másolat.

Az illyefalvi Gödri család iratai (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]) közt, *Arkosi Mihály család*, II. kötet.

102.

1669. február 24. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály fejedelem ternovai Páter János görögöt, általa feleségét, Gazdagh Lambát, és gyermekeiket, Kristófot, Máriát és Teodosiát a plebejusi állapottól kiveszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, cujus fundum viridis cespes occupat, in quo leo integer naturali colore depictus, corpore erecto, ore aperto, lingua rubricunda exerta et cauda sursum levata, posterioribus pedibus stare, anterioribus autem sinistro levo cruceni simplicem deauratam, dextro vero ensem tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam corona sive diadema regium gemmis, unionibusque praeciosis eleganter distinctum contegit. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld gyepen természetes színű, tátott szájú, vörös nyelvű, felemelt farkú, ágaskodó oroslán áll. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1669. március 2-án, a gyulafehérvári országgyűlésen, Sárpataki Márton ítélmester által.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, vörös-fehér-zöld zsinóron függő fatokban levő vörös viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 46; [SZNM] 290a-1880.⁸⁰

103.

1669. december 6. Bécs.

[I.] Lipót magyar király Zabanius Izsákot, általa feleségét, Stirbitz Reginát, és gyermekeiket, Jánost és Zsigmondot a polgári állapottól kiveszi, magyar nemesekké teszi, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, fundum illius viridi latepatenti campo interoccupante, superquo grus naturali suo colore effigiatur stare, ac dextro pede elevato lapillum tenere vigilantissimi similis in dextram scuti partem conversus esse cernitur. Scuto incumben-

⁷⁹ [Vásárolva özv. Mihaliknétől, Gelencéről. Szerk. megj.]

⁸⁰ [Dindár István honvéd főhadnagy adománya Kolozsvárról. Szerk. megj.]

tem galeam militarem craticulatam seu apertam regio diademate ex eoque columbam candidam compositis alis, ac rosto viridem ramusculum proferentem, ornatam. A summitate seu cono galeae laciniis seu lemniscis iam flavis et coeruleis, illinc autem candidis et rubris in scuti extremitates se se passim diffundentibus illudque ipsum decenter et venuste exornantibus.

Címerpajzs kék mezejében zöld mezőn koronából kinövő természetes színű daru jobb lábában kivont kardot, bal lábában török fejét üstökénél fogva a pajzs jobb oldala felé tart. A pajzsos sisak. A sisakdísz az előbbivel mindenben megegyező daru. A sisaktakaró sárga[!]-kék és fehér[!]-vörös.

Kihirdetve Eperjesen, 1669. december 28-án, Sáros megye közgyűlésén, Dobay András jegyző által.

Eredeti, festett címerrel. Függő zsinór és pecsét hiányzik.

Hártyák jegyzéke, 48.

104.

1670. február 25.

„Kovásznai Bogdán Dénes transsumáltatni akarván Apafi Mihálynak 1670. február 25-én fejedelmi függőpecsét alatt költ ármálisát, mely Fejérvárt 1670 után márciusban tartott egyik országgyűlésen publicáltatott, és amelyben többek között kovásznai Bogdán Gergely megnevesítettett, kikiáltja 1-szor, 2- és 3-szor.”

Kihirdette 1820. április 22-én, Pávai ítélőmester. Kiadta Bálint Sámuel királyi táblai cancellista.

Az Országos Levéltár által Budapesten, 1903. november 13-án, a *Protocollum Proclamationis*, VI. jelzetű per-kötet 392. oldaláról kiadott hiteles másolat.

A *kovásznai Bogdán család iratai* közt, III. köteg, XXI. csomó.

105.

1671. július 1. Radnót.

Apafi Mihály fejedelem karácsonyfalvi Pető Györgynek és fiának nemességét és címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo sive area homo qu... equo ... phalerato fraena mandenti et ungulis quasi in quarum situatis saltari volenti insidere ac ... tandem dirigere, dextra vero hastam, cuius vexillo voluanti ... tabiliter ... gestare visitur. Supra scutum galeae teniae sive lemnisci variorum colorum inde defluentes oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében ... páncélos, ugrásra készülő lovon ülő férfi ... [bal kezével a ló] kantárát tartja, jobbajával lándzsát, s azon lebegő zászlót tart.

A pajzsos ... sisak. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Eredeti, pergamenen, nagyon rongált, alig olvasható állapotban, kihirdetési záradék nélkül. Vörös-sárga-kék zsinóron függő fatokos viaszpecsét nyomaival.

Hártyák jegyzéke, 47.

106.

1671. november 20. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály fejedelem magyargyerőmonostori Kemény Simon közbenjárására Bogdán, másképp Sütő Mihályt a paraszt és mentelen állapotból kivesszi, nemesíti és címerrel ajándékozza meg.

Scutum videlicet militare coelestini coloris in cuius campo sive area homo quidam integer sindonio indutus amictu juxta quandam mauram sibi oppositam instar fermentantis inclinatus adstare et a dextro ejusdem latere alteri maura cornu gladius evaginatus affixus esse conspicitur. Supra scutum autem galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter exornatam, et cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében patyolat⁸¹ öltözetet viselő férfi mellett egy mór, mellyel szemben ... bal oldalon karddal átdöfött mór. A pajzsos zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1671. december 23-án a gyulafehérvári országgyűlésen, Sárpataki Márton ítélőmester által.

Az eredeti okmányról Fogarason, 1904. március 2-án, Török Bálint járásbíró által kiadott, sok helyen hibás másolat.

A *kovásznai Bogdán család[ok] levelei* közt, III. köteg, XXVI. csomó, 9. szám.

107.

1672. november 10. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály bodoki Erdő Gergelyt és testvérét, Györgyöt, és általuk zaláni Koncza Andrást a szabad székelyek rendjéből kivesszi és lófősíti, a szokott feltételek mellett.

Kihirdetve 1674. január 12-én, Rétyen, a nemesek, lófők és szabad székelyek gyűlésén, hídvégi Nemes János háromszéki főkapitány által.

Eredeti, vörös-fehér-zöld zsinóron függő fatokos pecséttel.

*Hártyák jegyzéke, 47a; Ltsz. 14742.*⁸²

⁸¹ FINÁLY Henrik 1884 meghatározása szerint.

⁸² [Tunyogi Csapó Endre adománya. Szerk. megj.]

108.

1673. július 5. Radnóti tábor.

Apafi Mihály fejedelem uzoni Béli Pálnak, az erdélyi hadak generálisának közbenjárására altorjai Szász Balázst és általa fiait, Szász Györgyöt és Tamást, továbbá kézdiszentléleki Voloncs Pétert hűséges szolgálataikért nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area brachium quoddam humanum humerotenens resectum lorica indutum pugionem evaginatum sursum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter exornatum. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében páncélos kar kivont tört tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Háromszék közgyűlésén, Maksán 1678. március 21-én, hídvégi Nemes János háromszéki főkapitány előtt.

Egyszerű jelenkori másolat magyar fordítással együtt.

Az *illyefalvi Gödri család iratai* (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]) közt, *Árkosi Mihály*, II. kötet.

109.

1674. február 8. Fogaras.

Apafi Mihály fejedelem alsócsernátoni Porsoló Istvánt és általa édes bátyját, Porsoló Mihályt a kisebb nemességből kiveszi, nemesíti, és neki címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, cujus campo sive area homo quidam rubro insidens equo galea et clypeo tectus hasta praelonga Turcicum caput transfixum sursum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter exornatum. Ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében vörös ruhát, páncélt, sisakot, pajzsot és hosszú dárdát viselő, lovon ülő férfi átdöfött török fejet tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1675. május 17-én, Szentivánban, Háromszék közgyűlésén, uzoni Béli Pál generális előtt.

Eredeti, pergamenen, elmosódott, festett címerrel, függőpecsét nyomaival.

Hártyák jegyzéke, 49.

110.

1675. november 26. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály fejedelem vargyasi Györke (Gyeőrke) Pétert és testvérét, Gergelyt, és ennek fiát, Balázst a kisebb nemességből kiveszi, és nemesíti.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, cujus fundum seu imam basim cespes viridis occupat, superquo miles quidam ater genas hirsutum comas patrio indutus et pelle leopardina, telis Tartaricis in tegro onusta vestitus pedes stare dextra autem gladium gladio Tartarico hebetatum, sinistra vero manibus ense incurvato mucrone vagina nudata et sursum porrecta gestare, oculisque in coelum conversis, auxilium divinum implorare visitur. Supra scutum autem galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis et unionibus decenter undiquaque exornatum, variegatum ex quo rursus miles Hungaricus priori per omnia similis similiterque vestitus et armatus dimidius eminere conspicitur; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld pázsiton álló, sötét tekintetű, borzas hajú, papi öltözetet, párdücbört és nehéz tatár szövetet viselő vitéz jobbában tatár kardot, bal kezében kivont görbe tört és isteni zászlót tartva, tekintetét könyörgőn az égre szegezi. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngökkel díszített királyi koronával, amelyből ismét az előbbihez mindenben hasonló ruházatot és fegyvert viselő magyar vitéz növekvő alakja emelkedik ki. A sisaktakaró különféle színű. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1678. február 13-én, a fogarasi országgyűlésen, Sárosi János ítélmester által. Újlag kihirdetve Sepsiszentiványban, Vargyasi Györke József részére, br. Henter Ferenc háromszéki főkirálybíró jelenlétében, Miskolczy Sándor által.

Eredetije a Román Akadémia tulajdonában. Az Erdélyi Múzeum-Egylet levéltárában levő fényképmásolatról és a vargyasi br. Daniel család levéltárában levő egyszerű másolatról az Erdélyi Múzeum által Kolozsvárt, 1933. szeptember 23-án kiadott hiteles másolat.⁸³

⁸³ Az oklevéllel kapcsolatos ügyintéző iratok 19. századi másolatát lásd SÁL, Fond 77, Fasc. XVII.

111.

1676. február 5. Segesvár.

Apafi Mihály fejedelem lisznyói Ince Mihálynak nemességet és címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, in cujus campo sive area homo integer thorace, lorica et galea, bellicis instrumentis ornatus equo subnigro insidere dextraque manu frameam nuda sursum fortiter vibrare conspicitur, supra scutum autem galea militaris clausa est posita, quam contegit corona regia gemmis atque unionibus decenter ornata.

Címerpajzs kék mezejében vértet és sisakot viselő, hadieszközökkel felszerelt, feketés lovon ülő, egész alakos férfi jobb kezében kivont kardot tart. A pajzson nyílt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával.

Eredetije pergamenen, utólag festett címerrel, mely eltér a leírástól, dr. ikafalvi Diénes Lajosné lisznyói Intze Mária tulajdonában Sepsiszentgyörgyön. Piros-kék-sárga függőzsinóros pecséttel ellátott.

Magyarherepei Herepei János, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója, és Csikmadarasi Bogáts Dénes, igazgatóválasztmányi tag és a múzeum levéltárnoka által készített hiteles másolat a Székely Nemzeti Múzeumban.

112.

1676. február 5. Segesvár.

Apafi Mihály fejedelem árkosi Mihály András és utódait nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, in cujus campo sive area homo integer thorace, lorica et galea, aliis bellicis instrumentis ornatus equo subnigro insidere, dextra manu frameam nudam sursum fortiter vibrare conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit corona regia gemmis atque unionibus decenter ornata.”

Címerpajzs kék mezejében vértet, sisakot viselő, karddal felővezett, fekete lovon ülő egész alakos férfi jobb kezével dárdát emel a magasba. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával.

Kihirdetve Maksán, 1676. május 11-én, Háromszék közgyűlésén, Nemes János háromszéki főkapitány előtt.

Gödri Ferenc, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatóválasztmányi elnöke által készített újkőkori másolat.

A *Gödri-[ok]levelek* közt (Ltsz. 8468. [= a beérkezési napló szerint *Sepsiszentgyörgy történetéhez kapcsolódó iratok*]), *Árkosi Mihály család*, I. köteg.

113.

1676. február 15. Segesvár.

Apafi Mihály fejedelem sófalvi Illyés Mártont, Jánost, Miklóst és utódait nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris in cujus campo, sive area homo integer viridi veste indutus, dextera manu extensa ense evaginatum capiti Turcico infum tenere visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter variegatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes partes ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld öltözetet viselő egész alakos férfi jobb karjában kivont kardra szúrt török fejet tart. A pajzson zárt sisak, különböző ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Újszékelyen, 1677. július 10-én, Udvarhelyszék közgyűlésén, Bethlen Gergely főkapitány előtt, Ajtai Mihály udvarhelyszéki jegyző által.

Eredeti, címer nélkül, vörös-sárga-kék zsinóron fatokos viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 51; Ltsz. 9857.⁸⁴

114.

1676. február 24. Segesvár.

Apafi Mihály fejedelem harasztosi Serestely Jánost és általa testvérét, Serestely Tamást, úgyszintén nagybaconi Baló Mátyást a szabad székelyek rendjéből kiveszi, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum quadrangulare, cujus imum caespes viridis occupat et superficiem coelestinus implet color, in cujus campo circularis aurea corona deposita, ex qua dimidius ursus nativo suo circum collum subalbo colore depictus, anterioribus pedibus erectus dextro ferrum aratorium longum, sinistro gladium vagina nudum, cum symbolo militem annonae valere, rabuste tenere visitur; cui scuto galea militaris aperta est apposita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter variegatum, ex quo ferrum aratorium longum et gladius nudus ad formam forpici locata, cum aliquot pinguibus mativiis artis interea eminentibus esse conspiciuntur; ex cono autem galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Négyszögletű pajzs kék mezejének legalsó részén zöld gyepen kerek arany koronából természetes színű, a nyaka körül fehérés színnel megfestett,

⁸⁴ [Ajándék Felszeghi István múzeumőr útján. Szerk. megj.]

növekvő, ágaskodó medve jobb mancsában hosszú ekevasat, baljában, minthogy a katona a gabonával felér, kivont kardot tart. A pajzson nyílt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával, amelyen egy hosszú ekevas és kivont kard⁸⁵ van elhelyezve. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve 1677. december 10-én, a szék gyűlésén, városban, Szent... .. Sámuel jegyző által.

Eredetije festett címerrel, függőpecséttel ifj. Baló József szegedi egyetemi tanár tulajdonában.

Újabbkori egyszerű másolat Herepei János, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója gyűjteményéből.

115.

1676. június 22. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály fejedelem zabolai Kozma Mihály, Keresztes Ferenc és Gáspár, Hadnagy Péter és Miklós lófő székelyeket nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area brachium quoddam humanum humerotenens resectum, lorica indutum, gladium evaginatum sursum tenere conspicitur. Supra scutum autem galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében levágott páncélos kar kivont kardot tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Maksán, 1678. márc. 21-én, Háromszék közgyűlésén, Nemes János kapitány előtt, és Fogarason, 1678. szept. 25-én, az országgyűlésen, Mikes Kelemen ítélőmester által.

Erdeti, festett címer nélkül, vörös-sárga-kék zsinóron függő fatokos vörösviasz pecséttel.

Hártyák jegyzéke, 52.

116.

1676. december 6. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály uzoni Kováts Gergelyt és Felszegi Györgyöt és utódaikat a gyalog rendű állapotból kivessi és lófősíti, azzal a feltétellel, hogy jó lóval, karddal, sisakkal stb. úgy az általános, mint a részleges felkelésekben hűségesen jelenjenek meg.

Kihirdetve Rétyen, 1677. július 31-én, Háromszék közgyűlésén, Nemes János háromszéki főkapitány által.

Eredeti, vörös-fehér-zöld zsinóron függő fatokos viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 43; Ltsz. 11118.

117.

1678. október 17. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály fejedelem martonosi Incze Balázs és György lófő székelyeket, valamint utódaikat nemesíti, és címert adományoz [nekik].

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, in cujus campo sive area brachium quoddam humanum humerotenens resectum, lorica indutum, hastam sursum elevatam tenere conspicitur. Supra scutum autem galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében levágott páncélos kar lándzsát tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Sepsiszentivánban, 1683. április 15-én, Háromszék közgyűlésén, Henter János főkapitány, Nemes János és Mikó István előtt.

Eredeti, pergamenen, festett címer nélkül, vörös-fehér-zöld zsinóron függő fatokos vörös viaszpecsét nyomaival.

Hártyák jegyzéke, 53.

118.

1680. május 28. Gyulafehérvár.

Apafi Mihály Petrás Jakab, György és Daniel testvéreket, kik polgári jogokkal éltek, és általuk testvérüket, Petrás Tamásnak fiát, Mihályt, és fenn említett Jakabnak fiát, Jánost nemesíti, és részükre címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini, in cujus campo sive area ex diademate regio homo quidam rubeo amictu unilicotenens eminent, dextra gladium evaginatum, sinistra vero sclopetum oblongum tenere visitur. Supra scutum autem galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter variegatum, ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében királyi koronából növekvő, vörös ruhát viselő férfi, jobb kezében kivont kardot, baljában hosszú puskát tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Eredetije festett címer nélkül. Függőpecsét helye kivágva. Kihirdetési záradék hiányzik.

⁸⁵ ... pontosan csipővas formában ...

119.

1686. április 9. Nagyszében.

Apafi Mihály fejedelem berekszászi Kormos Péternek és utódainak nemességét és címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris, in cujus campo sive area homo integer viridi veste indutus, dextra manu extensa ense tenere conspicitur. Supra scutum autem galea militaris aperta est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus undique exornat variegatum; ex cono demum galeae tenitae[!] sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld öltözetet viselő egész alakos férfi jobb kezében kinyújtott kardot tart. A pajzson nyílt sisak, különböző ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetési záradék hiányzik.

Eredeti, pergamenen festett címerrel, vörös-fehér-zöld zsinóron függő fatokos vörös viaszpecséttel.

A címeralak ruházata zöld dolmány aranygombokkal, vörös nadrág, sárga csizma, fekete kalpag vörös csüggővel, a derekán barna öv. Foszlányok: kék-arany-vörös-ezüst.

Hártyák jegyzéke, 54, Ltsz. 10772.⁸⁶

120.

1689. március 31. Fogaras.

Apafi Mihály fejedelem kissolymosi Benkő, másnépp Kovács Márton és János testvéreket, valamint Benkő Istvánt és Jánost, az említett Márton fiait, eddig is nemeseket, újból mentesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, in cujus campo sive area quidam integer rubeo amictu vestitus, dextra ense evaginatum sinistra malleum fabro ferrario conveniens tenere visitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae tenitae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes scutum pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében vörös öltözetet viselő egész alakos férfi jobbujában kivont kardot, baljában kovácskalapácsot tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Nyárádszeredán, 1690. március 1-jén, a generális gyűlésen, Daniel Ferenc által.

A marosvásárhelyi kir. tábla által 1773. január 20-án kiadott hiteles másolat.

Közlevéltár, 1769–1780. évi köteg; [SZNM] 59-1893.⁸⁷

121.

1692. augusztus 8 Bécs.

Lipót császár Petrovinai Petki Lőrincnek és utódainak magyar grófi méltóságot adományoz.

Scutum nimirum militare erectum coelestini coloris, super cujus expanso, seu superficie gemini colubri, seu angues, naturaliter adumbrati, capitibus aureis, corallis redimitis, caudarumtenus sibi invicem implexi regale diadema circumambire, ovaalemqua formam referre visuntur: Scuto demum incumbentes binas militares galeas elatratas, seu apertas, regis diademantibus, singulos intergros leones sibi mutus observos divaricatis posterioribus pedibus erecte stantes, patulis et hiantibus faucibus, lingvisque rubicundis exertis bifurcatis item caudis ad tergora elevatis anteriorum pedum uno seu ad rapidendum protenso, altero viride sertum unguetemis⁸⁸ comprehendens, ac velut pro eodem serta concertantes, proferentibus ornatas; a summitatibus vero seu conis galearum laciniis, seu lemniscis hinc flavis et coeruleis, illinc autem candidis et rubris scuti extremitates sese placide diffundentibus, illudque ipsum decenter exornantibus.

Címerpajzs kék mezejében királyi korona körül, ovális alakban, természetes színű, arany fejű, összefonódott farkú ikerkígyók. A pajzson nyílt sisak, királyi koronával. A sisakdísz egész alakos, ágaskodó, tátott szájú, vörös nyelvű, kétfarkú oroszlán, egyik farka egészen egyik mellső lábáig ér, másik farkával zöldellő [olajágot?] ölel körül. A sisaktakaró sárga[!]-kék és fehér[!]-vörös.

Dvorecki Koncsek Bernát magyar kancelláriai kiadó és fogalmazó által Bécsben, 1745. augusztus 26-án kiadott hiteles másolat.

Közlevéltár; Gróf Bethlen Gyuláné ajándéka.

122.

1696. április 12. Bécs.

[I.] Lipót magyar király Borbély Györgynek és általa feleségének, Surány Annának, s gyermekeinek, Péternek, Katának és Annának, valamint testvérének, Borbély Péternek és feleségének Komjáti (Komiaty) Katának nemességét és címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, fundum illius viridi late patentiori campo interoccupante, super quo candidus pelicanus expansis alis, rostro pectus suum vellicarente sanqvine inde promanante ternos pullos suos in nido ... existentes, nutrire, ac

⁸⁶ [Köntzey Gerő adománya, Küküllővárról. Szerk. megj.]

⁸⁷ [Özv. Cserey Jánosné adománya, Imecsfalváról. Szerk. megj.]

⁸⁸ Talán unguetenus.

in dextram scuti partem conversus esse cernitur. Scuto demum incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam regio diademate manipulum maturis spicis divaricatis triticeum inter ternos nitidas stellas stare proferentes ornatam. A summitate vero sive cono galeae laciniis seu lemniscis hinc flavis et ceruleis, illinc vero candidis et rubicundis in scuti extremitates sese placide diffundentibus illudque ipsum decenter ac venuste exornantibus.

Címerpajzs kék mezejében zöld mezőn jobbfele forduló, kiterjesztett szárnyú fehér[!] pelikán csőrével mellét tépve, vérével fiókáit táplálja. A pajzson rostély vagy[!] nyílt sisak királyi koronával. A sisakdísz érett búzakalászcsonó három fényesen ragyogó csillag alatt. A sisaktakaró sárga[!]-kék és fehér[!]-vörös.

Kihirdetve 1696. május 25-én, Komáromban, Komárom megye ülésén.

Eredetije festett címerrel, vízfoltokkal, kék-vár-ga-vörös-fehér zsinóron, melyről a pecsét hiányzik. Borbély Rezső ezredes tulajdonában volt, Kolozsváron.

Egyszerű másolata a címer rajzával magyarherepei Herepei János iratai közt.

123.

1699. június 11. Laxenburg⁸⁹ tábor.

[I.] Lipót magyar király ótordai Szaniszló Zsigmondot, Torda megye főbíráját, ki nemes szülőktől származott, és általa testvérét, Szaniszló Isvánt, Albert nevű fiával újra nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris erectum, in cujus campo homo integer totus cataphractura indutus, sinistra fraenum⁹⁰ dextro vero evaginatum acinacem sursum tenens, equo, qui posterioribus subjectum et fundum scuti occupans gramen viride premens, anterioribus vero pedibus paulum elevatis ad cursum dispositus est, fusco et rubris phaleris militariter ornato insidere conspicitur. Supra scutum galea militaris craticulata est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter exornatum, cui brachium humanum humerotenus resectum, at rubro vestitu indutum inniti, acinamque inferiori similem tenere visitur. A summitate vero seu cono galeae lacinae sive lemnisci hinc rubri et candidi, illinc vero flavii et coerulei defluentes marginem scuti ex utraque parte pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld gyepen kissé fel-emelt mellső lábú, fekete és vörös katonai díszekkel⁹¹ felékesített lovon ülő, talpig páncélba öltözött, egész alakos férfi jobbjában kantárt, baljában

szablyát tart. A pajzson zárt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz vörös ruhát viselő levágott, szablyát tartó kar. A sisaktakaró vörös-fehér[!] és sárga[!]-kék.

Kihirdetve Tordán, 1701. április 15-én, Torda megye mágnásainak és nemeseinek gyűlésén, gr. Apor István főispán és hallerkői Haller István Torda megyei főispán előtt.

Közölve: ILLÉSSY János – PETTKÓ Béla (szerk.) 1895, 282.

Vörösbársony kötésű, könyv alakú eredetije, festett címerrel és függőpecséttel, Waller Teréz és Mária tulajdonában.

Újabbkori egyszerű másolat a címer fényképével Csutak Vilmos, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója gyűjteményében.

Szám nélkül.

124.

1700. december 24. Bécs.

[I.] Lipót magyar király szemerjai Bora Jánosnak hűséges szolgálataiért, valamint feleségének és utódainak, a lófő rendből kivéve, nemességet és címert adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris erectum, in cujus campo homo integer totus cataphractura indutus, sinistra hastam, dextra vero manu gladium evaginatum tenens stare visitur. Supra scutum galea militaris craticulata est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter redimitum, cui brachium humanum humerotenus resectum, rubro vestitu indutum, gladium pariter evaginatum inferiori similem tenere visitur. A summitate vero seu cono galeae ... seu lemnisci, hinc rubri et candidi, illinc vero flavii et coerulei defluentes marginem scuti ex utraque parte pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében talpig páncélba öltözött egész alakos férfi baljában lándzsát, jobb kezében kivont kardot tart. A pajzson rostélysisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz vörös ruhát viselő, kivont kardot tartó levágott kar. A sisaktakaró vörös-fehér[!] és sárga[!]-kék.

Kihirdetve Rétyen, 1701. május 18-án, Háromszék közgyűlésén, sepsiszentiványi Henter Mihály háromszéki alkapitány előtt. Újból kihirdetve Zabolán, 1701. június 9-én, zabolai Mikes Mihály gróf, háromszéki főkapitány előtt.

1793. március 12-én kiadott hiteles átiratból a Székely Nemzeti Múzeum által 1942. február 12-én készített hiteles másolat.

⁸⁹ A nyári Habsburg-rezidencia Laxenburg, Bécs mellett.

⁹⁰ Frenum.

⁹¹ FINÁLY Henrik 1884 szerint sügyboglárral vagy homlokoglárral díszített.

125.

1701. augusztus 10. Bécs.

[I.] Lipót magyar király sepsiszentgyörgyi Szent Györgyi Tamás kutyfalvi református papnak, valamint feleségének, Fábján Erzsébetnek, és fiainak, Sámuelnek, Józsefnek és Benjáminnak, továbbá testvéreinek, Szent Györgyi Jánosnak és Mihálynak, ezek feleségeiknek és gyermekeiknek, a polgári állapotból kivéve, nemességet és címet adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, cujus fundum cespes viridis occupat, super quo homo integer amictu rubei chothurnis flavis indutus, pileo pariter rubeo tectus, dextra acinacem humano sanguine conspersum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris craticulata est posita, quom contegit diadema regium gemmis unionibusque decenter redimitum, ex quo alter homo inferiori per omnia similis cum pari acinace humano pariter sanguine consperso umbilica tenuis emergere visitur. A summitate vero seu cono galea laciniis sive lemniscis hinc candidis et rubris, illinc vero candidis et flavis in scuti extremitates placide se se diffundentibus illudque apprime exornantibus.

Címerpajzs kék mezejében zöld gyepen egész alakos, vörös öltözetet, sárga[!] lábbelit, vörös süveget viselő férfi baljában emberi vérrel bekenet szablyát tart. A pajzson rostélysisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz növekvő alakban az előzővel mindenben megegyező férfi a szablyával. A sisaktakaró fehér[!]-vörös és kék-sárga[!].

Kihirdetve Gyulafehérvárt, 1703. március 26-án, marosvásárhelyi Simonffi Mihály ítélőmester által.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, vörös-fehér-kék-sárga zsinóron függő fatokban töredezett viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke; Ltsz. 8687.⁹²

126.

1702. március 25. Bécs.

Lipót magyar király gidófalvi, másképp Kövér Istvánt és általa testvéreit, Boldizsárt, Miklóst és Mihályt a lófősegből és kisebb nemességből kivезi, nemesíti, és nekik címet adományoz.

Scutum videlicet militare coelestini coloris erectum, in cujus campo sive area aquila naturali suo colore depicta, caput corona tecta, ungvibus manum humanum, que calamum tenet stringens conspicitur. Supra scutum galea militaris craticulata est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter redimitum, ex quo rupes eminere et supra illam aguila altera stare visitur. A summitate vero sive cono galeae sive lemni[!] candidi et rubri, illinc vero flavi et caerulei

defluentes marginem scuti ex utrasque parte pulcherime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében természetes színű, koronás sas és íronádat tartó (körmös?) emberi kéz. A pajzson rostélysisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz egy másik, sziklán álló sas. A sisaktakaró fehér[!]-vörös és kék-sárga[!].

Kihirdetve az erdélyi országgyűlésen, 1702. május 22-én, és Háromszék közgyűlésén, 1713. október 3-án.

A Vajna Tamás elnök által 1899. február 17-én készített egyszerű másolat eredetije a kolozsmonostori káptalan levéltárából, az Országos Levéltárban.

A Vajna család irataiban, Vp, 1071.

127.

1703. április 23. Bécs.

[I.] Lipót király albisi Barabás Istvánnak folyamodására őt, feleségét, József, Mihály, György és István nevű fiait, valamint ezután születendő gyermekeit, úgyszintén ezeknek mindkét nembeli örököseit a lófő rendből a nemesek sorába emeli.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, cujus fundum cespes viridis occupat, super quo leo naturali suo colore depictus ori hianti, lingua extorta posterioribus stare, anterioribus vero pedibus galeam craticulatam plummis exornatam tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris craticulata est posita, quam contegit diadema regium gemmis, unionibusque decenter redimitum, ex quo alter leo inferiori per omnia similis umbilico tenuis emergere et parem proferre galeam visitur. A summitate vero seu cono galeae laciniis sive lemniscis, hinc candidis et rubris, illinc vero coeruleis et fulvis in scuti extremitatibus placide se se diffundentibus.

Címerpajzs kék mezejében zöld gyepen természetes színű, kitért szájú, kiöltött nyelvű ágaskodó oroszlán mellső mancsaiban rostélysisakot tart. A pajzson rostélysisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz növekvő alakban az előzővel mindenben megegyező oroszlán és sisak. A sisaktakaró fehér[!]-vörös és kék-sárga[!].

Fogalmazvány (*Erdélyi kancellária*, No. 53/1703).

Barabás Samu miniszteri osztálytanácsos, országos levéltáros, akadémiai tag által leírt egyszerű másolat.

A pávai Vajna család levéltárában (Vp, 126; Ltsz. 11360.⁹³)

⁹² [A székelykeresztúri Szentgyörgyi Mózes adománya. Szerk. megj.]

⁹³ [Özv. Pávai Vajna Miklósnétól. Szerk. megj.]

128.

1716. június 12.

Kézdiszentléleki Kozma Kelemennek, testvérének, Jánosnak, és fiainak, Simonnak és Antalnak újbóli nemesítése és címere.

Négy részre osztott kék színű pajzs 1. mezejében jobbra forduló griff felemelt baljában görbe kardot tart. Ugyanez alak a 3. mezőben balra fordulva, jobbájában a görbe karddal. A 2. és 4. mezőben három vörös rózsza zöld száron levelekkel. Nyílt sisakon két fekete sasszárny között vörös ruházatú könyöklő kar kezében kardot tart. Takaró: kék-arany és vörös-ezüst.

Eredetije könyv alakban, melyből csak egy rongált lap és az elmosódott címer maradt meg.

Hártyák jegyzéke.

129.

1723. október 14. Prága.

III. Károly magyar király albisi Bod János tömösi harmincadost és általa feleségét, Czultner Eufrozinát, leányait, Ágnest és Évát, és még születendő gyermekeiket a lófő állapotról kivesszi, nemesíti, és címert adományoz [nekik].

Scutum videlicet militare coelestini coloris erectum, cujus campum cespes virens occupat, cui grus naturalis suo colore depicta, pedum altero insistre, altero vero elevato lapidem unguibus constrictum tenere, collum autem intra has binas literas J. B. nominis et cognominis nobilitati initiales erectum habere, desuperque shedula cum hac inscriptione: Sic sperare licet, scuto appensa visitur. Supra scutum est galea militaris craticulata posita, quam contegit diadema regium gemmis, unionibusque decenter redimitum, ex quo brachium humanum humerotenus resectum, rubro amictu indutum eminere, calamumque scriptorium tenere conspicitur et summitate vero seu cono galeae laciniae sive lemnisci hinc rubri et candidi, illinc vero flavi et cerula defluentes utramque scuti marginem pulcherrime ambiunt et exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld gyepen természetes színű, fél lábón álló daru, másik felemelt lábában követ tart, nyaka körül J. B. kezdőbetűk, felette „*így remélni lebet*” felirattal, ami a pajzsra helyezve látható. A pajzsra rostélysisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz vörös ruhát viselő, íronádat tartó levágott kar. A sisaktakaró vörös-fehér[!] és sárga[!]-kék.

Kihirdetve 1725. május 2-án, a Kolozsvárt tartott országgyűlésen, Sándor Gergely ítélmester által. Újólaj kihirdetve Maksán, 1725. július 27-én, Háromszék közgyűlésén, altorjai báró Apor Péter főkirálybíró előtt, Dombi János kézdiszéki jegyző által.

Eredeti, pergamenen, festett címer nélkül, vörös-fehér-kék zsinóron függő fatokos pecséttel.

Hártyák jegyzéke, 58; [SZNM] 50/51-1893.⁹⁴

130.

1736. december 16. Bécs.

III. Károly király Adorján Albertet és testvérét, Dávidot, kiknek őseit, Tamást, Boldizsárt és Pált Rudolf király még 1578-ban megnemesítette, s nemeslevelük Pozsony, Zemplény, Heves, Borsod és Külső-Szolnok megyében ellentmondás nélkül kihirdtetett, de eredeti nemeslevelük az idők folyamán megsemmisült, újra nemesíti, és címert adományoz nekik.

Scutum nimirum militare erectum ... palarter ... tum superinducto leone aureo, in prato viridi consistente, districta framei ... imminente et sinistris falcibus amputatum Turcae caput sngviolentum sustinente, ore hiante, lingua rubicunda exerta, caudaque bifurcata, supes ... projecta, scuto demum incumbit galea tornearia usitata, corona ... unde apex leo scutarius assurgit, laciniis a dextris argenteis et caeruleis, a sinistris vero aureis et rubeis as scuti extremitates se se placide diffundentibus illud ... decenter et venuste ... exornantibus.

Az okirat elejére festett címerpajzs függőlegesen kettéosztott. Jobbról kék, balról vörös mezőben zöld téren természetes színű, kétfarkú oroszlán felemelt bal lábában vérző török fejet, jobbájában görbe kardot tart. Nyílt sisakdísz: a címeralak növekvőleg. Takarók színe jobbról kék-ezüst, balról vörös-arany.

Kihirdetve 1737. szeptember 2-án, Abaúj vármege közgyűlésén, Furár Imre aljegyző által.

Eredeti, festett címerrel, több helyen elmosódott állapotban. Vörös-fehér-sárga zsinóron függő fatokos viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 62.

131.

1742. április 2. Bécs.

Mária Terézia királyné Bálintitt Györgynek és fiainak, Istvánnak és Zsigmondnak, és mindkét nem-beli utódaiknak a magyar bárói méltóságot és azon kívül a Tövisi előnevet adományozza.

Scutum videlicet militare ovale, int res classes distributum, quarum prima aurea pyramidaliter in medio erecta super monticulo virente, manum humanam cataphracto indutam gladio⁹⁵ evaginato turcicum caput elevansem, altera a dextris coerulea, aquilam nativo suo colore effigiatam, sinistro pede crucem auream duplicatam, sub vicinis sibi sole, stella et lilio pariter aureis tenentem, tertia vero purpurea pegasum aureo rubentibus alis sursum versus enitentem et conterminas, sibi rosam candidam, stellamque auream habentem repraesentem.

⁹⁴ [Özv. Cserey Jánosné adománya, Imecsfalváról. Szerk. megj.]

⁹⁵ Talán *gladius*.

tare visuntur, cui galea militaris aperta, et contegens diadema regium gemmis, et unionibus decenter redimitum incumbit, a summitate vero, seu cono galeae, laciniae seu lemnisci diversi coloris in scuti extremitates se se placide diffundunt idque pulcherrime ambiunt, et exornant.

Három részre osztott kerek pajzs első, gúlaszerűen kiemelkedő arany mezejében zöld dombon páncélos kar kivont kardra tűzött török fejét tart; jobb oldali kék mezejében természetes színű sas bal lábában arany kettős keresztet, lent mellette arany nap, csillag és lilium; harmadik, bíbor mezejében vörös szárnyú, arany pegazus, mellette fehér[!] rózsza és arany csillag. A pajzson nyílt sisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisaktakaró tarka. [A szöveg a színét nem jelöli meg.]

Kihirdetve Nagyszébenben, 1742. május 21-én, az országgyűlésen, Inczédi József ítélmester által.

19. század elején készült egyszerű másolat.

Közlevéltár, 1741–1755. köteg.

132.

1742. augusztus 4. Bécs.

Mária Terézia királynő kézdíszéki futásfalvi Hamar Simonnak és feleségének, Forró Sárának, valamint gyermekeinek, Ferencnek, Antalnak és Zsófiának, néhai atyja, Hamar Bálint, és ennek testvére, Hamar Ferenc hűséges szolgálataiért, nevezeteket a székely lófő rendből kivéve, nemesíti, és nekik címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris cujus inferioris parte est solum cespite virens, super quo stat homo vestibus purpurei cingulo marini cothurnis flavi coloris indutus capiteque mitra pariter purpurei czobolinis peliebus ornata tectus tenendo, manu dextra hastarr⁹⁶ cuspide erectum purpureoqua velo fluitatem, scuto incumbit galea militaris craticulata clausa, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus ornatum cui brachium humanum ab humeris resectum, purpureo pariter indumento tectum, mau hasta in formam vibrantis stringens cubito inhaeret; a summitate tandem seu cono galeaelainiae seu lemnisci, hinc coelestino et argenteo, inde purpureo et aureomixtim coloribus ad scuti latera diffuunt, illaque pulcherrime exornant.

Címerpajzs kék mezejében zöld gyepen bíborszínű öltözetet, kék övet, sárga[!] lábbelit, fején bíborszínű püspöki süveget és cobolybundát viselő főpapi alak jobb kezében hegyes lándzsát tart lila, lobogó zászlóval. A pajzson zárt rostélysisak, ékkövekkel és gyöngyökkel díszített királyi koronával. A sisakdísz bíborszínű ruhát viselő, lándzsát forgató levágott kar. A sisaktakaró kék-ezüst és bíbor-arany.

Egyszerű újabb kori, hitelesítés nélküli másolat, a Hamar család nemességének igazolásához szükséges iratokhoz csatolva.

Péter Lajos Háromszék megyei levéltáros iratai közt.

133.

1764. május 12. Bécs.

Mária Terézia alsócsernátoni Domokos Antalt feleségétől branyicskai br. Jósika Zsuzsannától született gyermekeivel, Antallal, Mihállyal, Teréziával, Rózával és Krisztinával a magyar bárói méltóságra emeli, és ősi címerének használatában megerősíti.

Címerleírás nincs.

Bemutatva az erdélyi főkormányzéknek Nagyszébenben, 1765. szeptember 5-én, somlyói Halmágyi István főkormányzékéki titkár által.

Eredeti, könyv alakban, pergamenen, vörös bársonykötésben, díszes kiállítású címlappal, aranyszíróon függő fatokos viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 60.

134.

1833. július 11. Baden.

V. Ferdinánd király szotyori Nagy Ferenc székely huszár főhadnagyot nemesíti, neki a „Bátorszívű” előnevet és címert adományoz.

Scutum videlicet militare erectum, inferiore sui parte sinuatim in cuspide vergens, Baltheo sinistro diagonali argenteo in duas areas discriminatum, in quarum superiore prasina tres stellae sexangulae aureae, ad modum triquestrae inversae dispositae, flugere visuntur, inferior vero miniata exhibet: Brachium humanum cataphractura armatum, ad cubitum inflexum, prehensam pugno frameam vagina nudatam dextrorsum stringens. Ipsi autem scuto superincumbit galea tornearia clathrata, seu aperta, purpura suffulta, auro reducta; torque ac monili e collo pendulis decora, situ pro more ad dextram obliqu nobilibus concedi solita, atque regio diaemate redimita, e cujus medio exurgit brachium scutarium, sed erectum et stricto, eminenterve sublato acinace ictum intentans, laciniis demum hinc aureis et prasinis, illinc vero argenteis et rubeis, a cono galeae ad scuti latera molliter ac symmetre defluentibus, illudque ipsum belle venustandibus...

Arany bal harántpólyával osztott, csücskös talpú pajzs felső mezejében fordított háromszög alakban elhelyezett, három hatágú arany csillag; alsó mezejében páncélos kar kivont dárdát tart. A pajzson nyílt rostélysisak, bíborral erősebben, arannyal viszszafogottan [díszítve]; lelógó nyakperccel és nyakláncsal díszítve, jobbról rézsútosan elhelyezve, miként a nemeseknek kötelezően adatni szokott, rajta királyi koronával. A sisakdísz a pajzson is ábrázolt

⁹⁶ Talán *hasta*.

páncélos kar, most kinyújtva, vágásra készül. A sisaktakaró arany-zöld és ezüst-vörös.

Kihirdetve Sepsiszentgyörgyön, 1834. június hó 16-án tartott tiszti gyűlésen, Miskolczi József főjegyző által, és 1834. július 28-án, a gyrás gyűlésen, Forró Ferenc jegyző által.

Eredeti, pergamenen, festett címerrel, fekete-sárga zsinóron függő fatokban vörös viaszpecséttel.

Hártyák jegyzéke, 65.

A fordító megjegyzései

A címerleírások fordításánál nem törekedtem a régi heraldikai szakirodalomban kialakult aprólékos, „kínos gonddal szövegezett megfogalmazásokra és öncélú, fontoskodó szórszálhasogatásra”.⁹⁷ Igyekeztem tehát nem elveszni a részletekben, ugyanakkor gondosan ügyeltem arra, hogy a fordítás során egyetlen fontos részlet se vesszen kárba.

De mit is tartottam fontos részletnek? Fontos a pajzs alakja, színe, a címerábra. Utóbbi esetében az aprólékos leírás; címerkép és mesteralak esetében egyaránt úgy, ahogyan az a latin címerleírásban is szó szerint szerepel. Kivételt képeznek ez alól azok a részletek, melyek zavarossá és nehezen értelmezhetővé tennék a magyar fordítást, vagy heraldikai szakkifejezéssel egyszerűen helyettesíthetők,⁹⁸ illetve szintén ide tartoznak a feleslegesnek ítélt szavak.⁹⁹

A pajzson kívüli elemek pontos meghatározására szintén ügyeltem: amennyiben a szöveg említette, magam is meghatároztam a sisak típusát (zárt, avagy nyílt sisak). A pajzson elhelyezett koronák többsége gyöngyökkel és/vagy ékkövekkel díszített királyi korona volt. Ezek leírásánál nem törekedtem a szó szerinti fordításra, tehát a magyar leírásban nem

található meg az, hogy a korona ékkövekkel *szépen díszített* vagy *ékesített* volt-e, stb. A sisakdísz leírásában ugyanakkor ugyanazt az elvet követtem, mint a címerábrák esetében: a minél pontosabb fordítást. A leginkább „elnagyolt leírás” a sisaktakaróké lett. Itt ugyanis feleslegesnek tartottam leírni a latin címerleírások bevett formuláit, melyben azt részletezik, hogy hogyan is omlik alá a sok szalag és foszlány, és hogy mennyire öleli körbe a pajzsot.¹⁰⁰ A sisaktakaróknál egyedülként a színt írtam le. Ez csak abban az esetben hiányzik, ha az eredeti szöveg nem nevezi meg konkrétan a színt.¹⁰¹

Mindezek alapján tehát a címerleírások négy fő részből tevődnek össze: 1. a pajzs alakjának, mezeje színének és a címerábrának; 2. a sisaknak és/vagy koronának; 3. a sisakdísznek leírása; 4. a sisaktakaró színének meghatározása. Kivételt képeznek azon leírások, melyek eredetije hiányos vagy egyszerű, rövidebb leírás. Ebben az esetben a négy pontból akár több is hiányozhat.

A szövegben a heraldikai alapszínektől eltérő színeket (pl. albus, flavus) vagy látszólag meghökkentő, de a latin szövegben szó szerint szereplő kifejezéseket a [!] jellel jelöltem. A [?]-et pedig olyan esetekben használtam, amikor a latin kifejezés nehezen volt értelmezhető.

Össességében elmondható, hogy a fordításnál arányosságra törekedtem. Mivel napjainkra a címerleírásokhoz kapcsolódó címerábrák elvesztek, céлом az volt, hogy ezek a leírások kellően részletesek legyenek, és történeti kutatáshoz is felhasználhatóvá válhassanak, ugyanakkor viszonylag egyszerű, a nagyközönség számára is könnyen értelmezhető, vizualizálható formát öltsenek.

Bádi Barbara

⁹⁷ BERTÉNYI Iván 1983.

⁹⁸ Pl. *diadema regium positum, ex quo dimidius lupus naturali suo colore depictus umbilicotenus surgere* egyszerű fordítása: királyi koronából növekvő, természetes színű farkas.

⁹⁹ Jellemzően ilyen volt pl. a *conspicitur*, vagyis látható szó.

¹⁰⁰ Pl. *defluentes, utramque scuti partem ambiunt atque exornant*

... *latera scuti ex utroque parte lacinae et lemnisci, viridis rubei et coelestini coloris mire exornata.*

¹⁰¹ Pl. *ex cono autem galeae teniae, sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant* – fordítása: a sisaktakaró különféle színű. [A szöveg a színt nem jelöli meg.]

Levéltári források

- Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest (MNL OL)
 F 1: *Erdélyi országos kormányhatósági levéltárak, Erdélyi fejedelmi kancellária, Királyi Könyvek*
 F 4: *Erdélyi országos kormányhatósági levéltárak, Gyulafehérvári káptalan országos levéltára, Cista Comitatum*
 Romániai Országos Levéltár Kovászna Megyei Irodája, Sepsiszentgyörgy – Arhivele Naționale ale României Biroul Județean Covasna, Sf. Gheorghe (Sepsiszentgyörgyi állami levéltár – SÁL)
 Fond 77: *Gödri Ferenc-gyűjtemény*
 Fond 93: *Kiváltságlevelék (1610–1792)*
 Székely Nemzeti Múzeum, Könyvtár (SZNM, K) [Ami 1945-ben nem tűnt el, azt ma lásd: SÁL]
Altorjai br. Apor család levéltára
Családi iratok
 – *Barátosi Bucsi család iratai*
 – *Bölöni Sikó oklevelek*
 – *Csikmadarasi Bogáts család iratai*
 – *Kézdímartonfalvi Kovács család iratai*
 – *Kovácsnai Bogdán család iratai*
 – *Illyefalvi Gödri család iratai*
 – *Pávai Vajna család iratai*
Genealógiai táblázatok
Hártyák jegyzéke
Közlevéltár
[Levéltári] Törzsgyűjtemény
Orbai törvénytörvényeségi jegyzőkönyv

Irodalom

- AvS, IV/XII = *Der Adel von Siebenbürgen (Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch, IV/XII; beg. Hauptmann Constantin Reichenauer von Reichenau, fortg. Major a. D. Géza von Csergheő, zu Ende gef. Kammerherrn Oscar von Bárczay), Bauer und Rapse, Nürnberg, 1898.*
 SzOkl, I–VII = *Székely Oklevéltár* (szerk. Szabó Károly, Szádeczky K. Lajos), I–VII, Kolozsvár, 1872–1898.

*

ÁLDÁSY Antal

- 1904 *A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának címjegyzéke*, II, *Címereslevelek* [1], Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára [=OSZK], Budapest.
 1937 *A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának címjegyzéke*, II, *Címereslevelek*, 3 (1601–1657; s. a. r. Czobor Alfréd), Áldásy József, Budapest.

BERTÉNYI Iván

- 1983 *Kis magyar címertan*, Gondolat, Budapest.

CSUTAK Vilmos

- 1910a *Címerlevelek* 6., in: SÁNDOR Imre 1910, 5–6.
 1910b *Címerlevelek* 98., in: SÁNDOR Imre 1910, 72.

FINÁLY Henrik

- 1884 *A latin nyelv szótára*, Budapest.

GÖDRI Ferenc

- 1910a *Címerlevelek* 74., in: SÁNDOR Imre 1910, 55–56.
 1910b *Címerlevelek* 111., in: SÁNDOR Imre 1910, 83.
 1910c *Címerlevelek* 131., in: SÁNDOR Imre 1910, 96.
 1912a *Címerlevelek* 159., in: SÁNDOR Imre 1912, 6–7.
 1912b *Címerlevelek* 160., in: SÁNDOR Imre 1912, 7.
 1912c *Címerlevelek* 193., in: SÁNDOR Imre 1912, 30–31.
 1912d *Címerlevelek* 232., in: SÁNDOR Imre 1912, 55.
 1912e *Címerlevelek* 233., in: SÁNDOR Imre 1912, 56.
 1912f *Címerlevelek* 282., in: SÁNDOR Imre 1912, 91.

GYÖRFFY István

- 1910 *Címerlevelek* 85., in: SÁNDOR Imre 1910, 64.

ILLÉSSY János – PETTKÓ Béla (szerk.)

- 1895 *A Királyi Könyvek jegyzéke... (1527–1867)*, Budapest.

KELEMEN Lajos

- 1904 1630. ápr. 25. Marosvásárhelyi Kovács Péter címerlevele Brandenburgi Katalintól (címerrajzzal), *Genealógiai Füzetek*, II, 127–128.
 1904 *Címerlevelek* VII., *Genealógiai Füzetek*, II, 43.
 1910a *Címerlevelek* 4., in: SÁNDOR Imre 1910, 3–4.

- 1910b Címerlevelek 29., in: SÁNDOR Imre 1910, 22.
1912 Címerlevelek 29., in: SÁNDOR Imre 1912, 32.
[KEÖPECZI] SEBESTYÉN József
1906 A magyaros címer, *Genealogiai Füzetek*, IV, 65–69.
KONCZ József
1904 Címerlevelek II., *Genealogiai Füzetek*, II, 27–28.
KÖBLÖS Zoltán
1910 Címerlevelek 73., in: SÁNDOR Imre 1910, 54–55.
PÁLMAJ József
1901 *Háromszék vármegye nemes családjai*, Sepsiszentgyörgy.
1904 *Marostorda vármegye nemes családjai*, Marosvásárhely.
SÁNDOR Imre
1910–1912 *Címerlevelek*, I–II, Kolozsvár.
SZEKERES Attila István
2013 *Litterae armales*, Címeres nemeslevelek Románia Országos Levéltárának Kovászna megyei fiókjában, T3, Sepsiszentgyörgy.
VASS Miklós
1900 A királyi könyvek székely oklevelei, *Erdélyi Múzeum*, 1900, 56–59, 119–123, 222–225, 295–299, 355–357, 428–431, 485–488, 545–551, 595–616.

Regestele hrisoavelor din Muzeul Național Secuiesc (1942)

(Rezumat)

Hrisoavele din Muzeul Național Secuiesc, dinainte de 1945 – 134 de diplome, 80% din ele secuiești; originale ori în copii autentificate sau fotocopii; diplome nobiliare, primipilare sau de pixidari, din perioada 1553-1833 – în cea mai mare parte, s-au distrus sau s-au pierdut în timpul evacuării de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, în gara din Zalaegerszeg, bombardată de aviația sovietică. Spre norocul nostru, în 1942 Dénes Cs. Bogáts, arhivistul muzeului le-a făcut regeste, intenționând să le publice. O variantă păstrată a acestui manuscris a fost îngrijită și prefațată pentru editare de regretatul nostru colaborator extern, istoricul de artă Kinga Tüdös S. (1948-2019). După 2016, greutăți obiective ne-au împiedicat în finalizarea acestui proiect. În anuarul *Acta Siculica 2023* publicăm deocamdată prefața și regestele, reprezentarea vizuală a blazoanelor rămânând o datorie de-a noastră pe care o vom achita într-un catalog retrospectiv al colecției, în viitor.

Regesta for the Charters Held in the Székely National Museum (1942)

(Abstract)

The majority of the Székely National Museum's charters were destroyed or otherwise lost beyond the hope of retrieval in a 1945 bombing raid on the Zalaegerszeg railway station. Fortunately, however, Dénes Cs. Bogáts, the then archivist of the museum, managed to produce *regesta* for all 134 items in the collection (dating from between 1553 and 1833, with 80% of the charters, granting arms, the status of *primipilus* or *pixidarius*, having had Székely recipients) before the disastrous incident. Aided by researchers from Budapest, our late external collaborator, art historian Kinga Tüdös S. (1948–2019) had been working towards publishing a version of his 1942 manuscript up until 2016, appending to it, as a preface, a study of her own. Due to a variety of objective difficulties, nevertheless, neither the publication of Cs. Bogáts's work, nor that of said study was previously feasible, a debt we set out to clear in this year's volume of *Acta Siculica*. That being said, we deemed that a proper catalogue of the collection would be a better vehicle to provide visual representations for the coats of arms described.